Хмельницький національний університет
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра міжнародних економічних відносин

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

бакалавр
Освітній рівень

Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма Міжнародна логістика та митна справа

на тему: «ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ»

Виконала: студентка 4 курсу, група МЛМС-22-1 _____ В.В. Краснонос
Підпис Ініціали, прізвище

Керівник: д.е.н., професор _____ І.Ю. Думанська
Підпис, дата Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:
Зав.кафедри МЕВ д.е.н., професор _____ А.О. Мельник
Підпис, дата Ініціали, прізвище

11.06.2026 р.

Хмельницький, 2026

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Міжнародних відносин і права
Кафедра	Міжнародних економічних відносин
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма	Міжнародна логістика та митна справа

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри МЕВ
д.е.н., професор Мельник А.О.

«10» березня 2026 р.

ЗАВДАННЯ
НА БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

Краснонос Владислав В'ячеславович
(прізвище, ім'я по батькові)

1. Тема роботи «ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ»
Керівник роботи Думанська Ілона Юріївна, д.е.н, професор
затверджено наказом ректора університету від «20» 01. 2026 р., № 7, пр. №
2. Строк подання студентом роботи на кафедру червень 2026 р.
3. Вихідні дані до роботи праці вітчизняних і закордонних учених, статистична інформація, монографії, періодичні видання, інтернет-ресурси.
4. Зміст бакалаврської роботи (перелік питань, які належить розробити)
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ
РОЗДІЛ 3. ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ З УРАХУВАННЯМ МІГРАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
- 19 таблиць;
- 9 рисунків;
- 15 слайдів ілюстративного матеріалу.

6. Консультанти роботи із зазначенням розділів роботи, які їх стосуються

Розділ	Консультанти	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
I	Думанська І.Ю.		
II	Думанська І.Ю.		
III	Думанська І.Ю.		

7. Дата видачі завдання 11 березня 2026 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапу	Примітка
1.	Визначення теми роботи	03.03.26	
2.	Одержання завдання	10.03.26	
3.	Складання плану роботи	17.03.26	
4.	Збір матеріалу по роботі	10.04.26	
5.	Написання першого розділу	15.04.26	
6.	Збір статистичних даних	20.04.26	
7.	Написання другого розділу	05.05.26	
8.	Написання третього розділу	20.05.26	
9.	Формулювання та написання висновків по розділах, загальних висновків по роботі	22.05.26	
10.	Оформлення переліку джерел посилання	25.05.26	
11.	Підготовка тексту виступу та ілюстративних додатків до бакалаврської роботи	05.06.26	
12.	Здача роботи на кафедру	09.06.26	

Студент _____ В.В. Краснонос
Підпис ініціали, прізвище

Керівник _____ І.Ю. Думанська
Підпис ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Бакалаврська робота студента на тему «ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ» містить 84 сторінки, 19 таблиць, 9 рисунків, список літератури з 89 найменувань, 1 додаток.

Актуальність теми. Масштабна міжнародна міграція та її фінансові потоки загрожують монетарній безпеці країн із перехідною економікою. Актуальність роботи зводиться до потреб модернізації зовнішньоекономічної політики України шляхом інтеграції фінтех-інновацій задля резистентності системи, детінізації та євроінтеграції міграційних потоків.

Мета бакалаврської роботи: узагальнення теоретико-методичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо стратегічних пріоритетів і напрямів регулювання впливу міжнародної міграції на стабільність транскордонних потоків капіталу.

Завдання роботи: дослідити теоретичні підходи до дослідження міжнародної міграції у світовій економіці; окреслити економічні та інституційні аспекти регулювання транскордонних потоків капіталу; визначити характер взаємозалежності міграційних процесів та фінансової стабільності держав; здійснити цифровий та аналітичний аналіз економічного виміру глобальних тенденцій міжнародної міграції; оцінити вплив міграційних процесів на рух інвестицій, грошових переказів та фінансових ресурсів; виявити ризики та виклики для стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграційного тиску; обґрунтувати розвиток інституційних механізмів забезпечення стабільності транскордонних потоків капіталу; спроєктувати вектори інтеграції міграційної політики та фінансових стратегій у зовнішньоекономічне регулювання; визначити напрями використання інноваційних інструментів та фінтех-платформ для забезпечення стійкості фінансових систем у контексті міжнародної міграції.

Об'єкт дослідження: процес впливу міжнародної міграції на стабільність транскордонних потоків капіталу в умовах трансформації глобального фінансового середовища.

Предмет дослідження: теоретичні, методичні та практичні засади формування, реалізації та оптимізації зовнішньоекономічної політики управління міграційними потоками капіталу.

Інструментарій: наукові праці вітчизняних і закордонних учених у сфері міжнародних фінансів, глобальної міграції та фінансового моніторингу; міжнародні регуляторні стандарти (включно з рекомендаціями FATF, Цілями сталого розвитку ООН щодо зниження вартості трансфертів); офіційні та аналітичні дані Національного банку України та Державної служби статистики України; монографічні дослідження, матеріали періодичних видань та профільні цифрові ресурси фінтех-моніторингу.

Сформульовані результати досліджень: узагальнено та розширено концептуальні підходи до трактування сутності й взаємозв'язку руху праці та транскордонних потоків капіталу; здійснено комплексний компаративний аналіз інституційних каналів переказів та глобальних моделей фінансово-міграційної політики, оцінено сучасний стан міжнародної міграційної інфраструктури та ідентифіковано ключові виклики; обґрунтовано модернізовану інституційну архітектуру управління транскордонними потоками; визначено потенціал та інституційні механізми впливу наскрізних цифрових технологій на оптимізацію комплаєнсу та зниження середньої вартості трансакцій до цільового рівня ООН; доведено високу макроекономічну ефективність використання інноваційних інструментів капіталізації заощаджень діаспори для трансформації пасивного споживчого ресурсу в реальні довгострокові інвестиції.

Ключові слова: міжнародна міграція, транскордонні потоки капіталу, фінансова стабільність, фінтех-інновації, фінансовий моніторинг, євроінтеграція.

ЗМІСТ

	ВСТУП……..…….....	6
	РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ……..	9
1.1	Теоретичні підходи до дослідження міжнародної міграції у світовій економіці……..	9
1.2	Економічні та інституційні аспекти регулювання транскордонних потоків капіталу……..	16
1.3	Взаємозалежність міграційних процесів та фінансової стабільності держав ……	23
	Висновки до першого розділу……...	29
	РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ……....	31
2.1	Аналіз економічного виміру глобальних тенденцій міжнародної міграції……	31
2.2	Оцінка впливу міграційних процесів на рух інвестицій, грошових переказів та фінансових ресурсів……..	36
2.3	Ризики та виклики для стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграційного тиску……..	42
	Висновки до другого розділу…….	47
	РОЗДІЛ 3. ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ З УРАХУВАННЯМ МІГРАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ ……...	49
3.1	Розвиток інституційних механізмів забезпечення стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграції……...	49
3.2	Інтеграція міграційної політики та фінансових стратегій у зовнішньоекономічне регулювання……..	54
3.3	Використання інноваційних інструментів для забезпечення стійкості фінансових систем у контексті міжнародної міграції ……	59
	Висновки до третього розділу……...	65
	ВИСНОВКИ…….…….....	67
	ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ……..……	70
	ДОДАТКИ…….....	83

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна система міжнародних економічних відносин трансформується: міграційні імперативи та транскордонна мобільність перетворилися на структуроутворюючий чинник світової геоекономіки. Головний глобальний виклик полягає у збалансуванні легального руху робочої сили і капіталу з жорстким забезпеченням монетарної стабільності, захистом платіжних балансів від екзогенних шоків та детінізацією фінансових трансфертів.

Для України в умовах воєнного стану та євроінтеграції дослідження міграційних чинників має екзистенційне значення. Повоєнне відновлення неможливе без повернення людського потенціалу та капіталізації заощаджень діаспори. Водночас відтік капіталу через неформальні канали розрахунків (системи типу «Хавала», нерегульовані криптомережі) загрожує стійкості банківської системи. Інтеграція до Єдиного ринку ЄС вимагає негайної гармонізації національних механізмів зі стандартами FATF та модернізації зовнішньоекономічної політики відповідно до вимог МВФ і Світового банку.

Стратегічні пріоритети оновленої фінансово-міграційної політики лежать у площині інтеграції інноваційного фінтеху. Впровадження наскрізних рішень — транскордонних платформ цифрових валют центральних банків, штучного інтелекту для поведінкового аналізу капіталу, токенізованих діаспорних облігацій та інструментів сек'юритизації переказів — дозволить кардинально знизити вартість трансакцій, вивести капітал із тіні й усунути системні ризики.

Об'єктивна потреба у комплексному дослідженні міграційних детермінант, переосмисленні теоретичних засад руху праці й капіталу та розробці прикладних рекомендацій для переходу до високотехнологічної моделі зовнішньоекономічного регулювання визначає високу актуальність і практичну значущість теми дослідження.

Ступінь наукової розробки. Вагомим є внесок у створення наукового підґрунтя для формування та реалізації міжнародної фінансової політики, дослідження глобальних міграційних процесів та забезпечення монетарної

безпеки в умовах глобалізаційних викликів таких українських і зарубіжних учених, як: Дж. Борхас, Дж. Бхагваті, Д. Лук'яненко, Е. Лібанова, О. Малиновська, Р. Манделл, М. Обстфельд, Б. Олін, А. Поручник, Д. Ратха, П. Самуельсон та ін.

Теоретичні та практичні аспекти функціонування банківської системи, управління транскордонними потоками капіталу в цифровій сфері, валютного регулювання та адаптації інституційного середовища України до фінансових стандартів ЄС (включаючи вимоги FATF) в умовах глобальних трансформацій розглянуті у наукових працях: В. Вергуна, І. Думанської, Я. Жаліла, І. Іващук, В. Мартинюка, О. Рогача, Т. Орєхової, О. Швиданенко, Т. Кузнєцової, О. Петленко, О. Попело, А. Чмута, Ю. Щергіної та ін.

Внесок вітчизняних та зарубіжних науковців у розвиток теорії міжнародного руху факторів виробництва та цифрових фінансів є суттєвим, однак трансформація саме транскордонних потоків капіталу під впливом масштабної міграції в умовах критичної невизначеності воєнного стану та євроінтеграції залишаються недостатньо дослідженими та вимагають адаптивного аналізу.

Метою бакалаврської роботи є узагальнення теоретико-методичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо стратегічних пріоритетів і напрямів регулювання впливу міжнародної міграції на стабільність транскордонних потоків капіталу.

Для досягнення зазначеної мети в роботі поставлено і вирішено такі завдання:

— встановити теоретичні підходи до дослідження міжнародної міграції у світовій економіці;

— окреслити економічні та інституційні аспекти регулювання транскордонних потоків капіталу;

— визначити характер взаємозалежності міграційних процесів та фінансової стабільності держав;

— здійснити цифровий та аналітичний аналіз економічного виміру глобальних тенденцій міжнародної міграції;

— оцінити вплив міграційних процесів на рух інвестицій, грошових переказів та фінансових ресурсів;

— виявити ризики та виклики для стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграційного тиску;

— обґрунтувати розвиток інституційних механізмів забезпечення стабільності транскордонних потоків капіталу;

— спроєктувати вектори інтеграції міграційної політики та фінансових стратегій у зовнішньоекономічне регулювання;

— визначити напрями використання інноваційних інструментів та фінтех-платформ для забезпечення стійкості фінансових систем у контексті міжнародної міграції.

Об’єктом дослідження є процес впливу міжнародної міграції на стабільність транскордонних потоків капіталу в умовах трансформації глобального фінансового середовища.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади формування, реалізації та оптимізації зовнішньоекономічної політики управління міграційними потоками капіталу.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано систему наукових методів і підходів, які забезпечують концептуальну єдність дослідження: бібліографічний огляд та критичний аналіз джерел (для дослідження еволюції теоретичних підходів до міжнародної міграції та капіталообігу); системний, функціональний та порівняльний аналіз (для оцінки інституційних каналів переказів та моделей фінансово-міграційної політики держав); статистико-економічні та компаративні методи (для аналізу глобальних тенденцій міграції, оцінки руху інвестицій та фінансових ризиків); методи моделювання та структурно-логічного узагальнення (для розробки інноваційних архітектур регулювання, формування висновків та рекомендацій бакалаврської роботи).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, містить 84 сторінки тексту, 19 рисунків, 9 таблиць. Список джерел включає 89 найменувань літератури.

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ

1.1. Теоретичні підходи до дослідження міжнародної міграції у світовій економіці

У сучасних умовах динамічного розвитку глобального господарства міжнародна міграція населення перетворилася з суто демографічного чи соціального явища на один із найпотужніших макроекономічних чинників. Транскордонне переміщення людських ресурсів безпосередньо впливає на архітектуру міжнародного поділу праці, фінансові потоки, інноваційну спроможність та загальну стабільність як країн-донорів, так і країн-реципієнтів.

Глобалізаційні зрушення XXI століття, доповнені масштабними геополітичними та військовими кризами, зумовлюють необхідність глибокого теоретичного переосмислення міграційних процесів. Комплексне дослідження взаємозв'язку міграційних потоків із глобальними економічними трансформаціями дозволяє обґрунтувати необхідність вдосконалення механізмів регулювання ринку праці та забезпечення стабільності фінансової системи держав [12; 19]. Системний аналіз сучасної світової практики засвідчує, що відсутність адаптивних регуляторних стратегій здатна призвести до деструктивних змін на міжнародному ринку праці, провокуючи посилення безробіття, структурні дисбаланси та гострий дефіцит людського капіталу [8; 85].

Економічна думка пройшла тривалий шлях формування методологічного інструментарію оцінки міграції. Починаючи від класичних «законів міграції» Е. Равенштайна та неокласичних моделей, де ключовим драйвером визнавався розрив у рівнях заробітної плати, теоретичний базис постійно ускладнювався [16]. Сучасні концепції розглядають міграцію не просто як стихійне переміщення індивідів у пошуках вищого доходу, а як елемент стратегічного вибору домогосподарств (нова економічна теорія міграції) та результат функціонування глобальних мереж (теорія міграційних мереж і світосистемний аналіз) [25].

Водночас ефективне управління міграційними потоками вимагає інтеграції соціально-економічних чинників у державні стратегії розвитку, що сприятиме нівелюванню ризиків для фінансової стабільності та забезпечить оптимізацію використання людського потенціалу [38; 39]. Теоретичні підходи сучасності дедалі частіше апелюють до концепції «інтелектуального обміну» (brain circulation) на противагу лінійному «відтоку мізків» (brain drain).

Для систематизації та порівняльного аналізу ключових методологічних підходів, що домінують у сучасній світовій науці, представлено розроблено табл. 1.1.

Таблиця 1.1 - Порівняльний аналіз фундаментальних теоретичних підходів до дослідження міграції [1-8; 38; 39; 55-57]

Теоретичний підхід	Ключові детермінанти міграції	Наслідки для країни-донору	Наслідки для країни-реципієнту
Неокласична економічна теорія	Макрорівень: різниця в оплаті праці та географічний розподіл робочої сили. Мікрорівень: раціональний вибір індивіда на основі аналізу «витрати–вигоди».	Зменшення тиску на внутрішній ринок праці, зростання заробітної плати тих, хто залишився.	Задоволення дефіциту робочої сили, стримування інфляційного зростання зарплат.
Нова економічна теорія міграції	Рішення приймається домогосподарством задля мінімізації ризиків і диверсифікації джерел доходу (грошові перекази).	Фінансові надходження (трансферти), зниження рівня бідності домогосподарств.	Формування стабільних каналів припливу іноземного капіталу в банківську систему.
Теорія подвійного (дуального) ринку праці	Структурні потреби розвинених економік у внутрішній сегментації ринку (попит на низькокваліфіковану працю).	Еміграція некваліфікованих кадрів, потенційне зниження соціальної напруги.	Заповнення робочих місць у вторинному (нижчому) секторі, які ігноруються корінним населенням.
Теорія світових систем	Глобальна експансія капіталістичного ядра в периферійні регіони, руйнування традиційних економік.	Посилення структурної та фінансової залежності від країн капіталістичного центру.	Акумуляція надприбутків за рахунок експлуатації дешевшої транскордонної праці.

Одним із центральних фінансово-економічних наслідків міжнародної мобільності є формування масштабних потоків грошових переказів мігрантів

(*remittances*). У багатьох країнах, що розвиваються, обсяг цих надходжень перевищує обсяги прямих іноземних інвестицій та офіційної допомоги з метою розвитку. Зокрема, стратегічне планування має враховувати вплив галузевої політики на динаміку міграційних рішень, що дозволить ефективніше використовувати грошові перекази для зміцнення національних економік [3].

Проте надмірна залежність від грошових трансфертів приховує в собі системні макроекономічні пастки. За відсутності внутрішніх індустріальних драйверів значні фінансові вливання стимулюють лише імпорт та споживання, що може провокувати ефект «голландської хвороби» — ревальвацію національної валюти та падіння конкурентоспроможності вітчизняного виробництва [15].

Водночас критично важливою залишається розробка механізмів реінтеграції трудових мігрантів, оскільки виключна орієнтація на отримання трансфертів без створення робочих місць посилює структурну залежність від зовнішніх джерел та дестабілізує національний ринок праці [1-4]. У цьому контексті вдосконалення системи державного регулювання вимагає не лише ратифікації міжнародних угод щодо взаємного працевлаштування, а й чіткого розмежування інтересів національної безпеки та соціального захисту працівників [23]. Такий підхід забезпечує збалансовану архітектуру мобільності, де національні пріоритети співіснують із фундаментальними правами на вільне пересування [49].

У епоху глобальних геоекономічних трансформацій міграційна політика окремої держави не може функціонувати ізольовано. Вона є частиною ширшої міжнародної нормативно-правової архітектури. Відтак, подальша трансформація міграційного управління має базуватися на посиленні ролі міжнародних інституцій, таких як МОП та МОМ, для гармонізації законодавчих норм та забезпечення комплексного захисту прав мігрантів [18].

Крім того, формування інноваційного підходу до управління міграційними процесами передбачає розгляд міграції як конкурентного середовища, в якому держави мають впроваджувати дієві механізми для повернення людського капіталу в умовах післявоєнної відбудови [12]. Сучасне державне управління міграційними процесами потребує переходу від пасивного адміністрування

(видача віз, контроль кордонів) до побудови цілісного багатокомпонентного інституційного механізму. Така стратегія повинна базуватися на п’яти інтегрованих компонентах, що охоплюють інституційно-правові, організаційні, фінансово-економічні, інфраструктурні та інформаційно-психологічні механізми [15].

Для кращого розуміння структурних взаємозв’язків між зазначеними компонентами нижче наведено концептуальну схему архітектури міграційного управління (рис. 1.1).

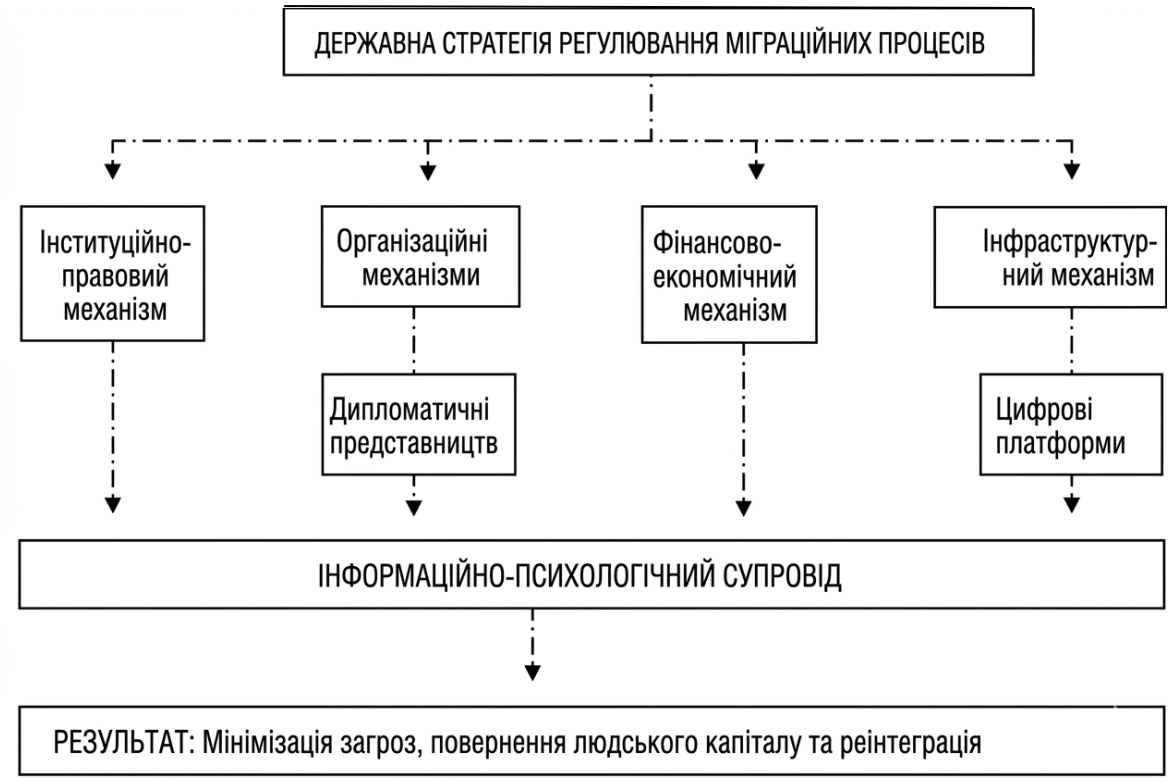

Рисунок 1.1 - П’ятикомпонентна структура інституційного механізму управління міграційними процесами [1-4; 11; 23]

Реалізація цієї моделі сприяє побудові системи комплексного управління інституційним забезпеченням, яка виступає детермінантою успіху в мінімізації економічних та соціальних загроз на територіальному рівні [23]. Зокрема, це потребує запровадження інструментів для інвестиційного використання міграційних переказів, що перетворить пасивне споживання домогосподарств на активний ресурс для економічного розвитку [18].

Для країн, які зазнали значних демографічних втрат унаслідок масштабної еміграції або вимушеного переміщення, ключовим теоретичним і практичним завданням стає розробка моделей зворотного руху — реемігрaції та реінтеграції. Розраховувати на природне повернення громадян без структурних змін у національній економіці є помилковим підходом. Держава має створити умови, за яких повернуті фахівці зможуть ефективно капіталізувати здобуті за кордоном компетенції.

Для досягнення цього результату необхідно впроваджувати стратегії кластеризації економіки, що дозволить диверсифікувати ринок праці та забезпечити ефективну реінтеграцію кваліфікованих фахівців у реальний, сервісний та науково-дослідний сектори [31]. Водночас селективні моделі імміграції, спрямовані на нівелювання демографічного дефіциту, мають доповнюватися механізмами акумулювання інтелектуального потенціалу реемігрантів, чиї нові знання та професійні навички стають драйверами модернізації національних інноваційних систем [15].

Відтак, успішна імплементація таких стратегій вимагає від держави чіткого визначення пріоритетів у залученні іноземних фахівців, що відповідають актуальним запитам внутрішнього ринку праці, та створення спеціалізованих інституцій при дипломатичних представництвах для всебічного захисту прав мігрантів [3]. Окрім того, впровадження цифрових платформ для дистанційної реінтеграції та механізмів «м’якого повернення» дозволить підтримувати сталий зв’язок з громадянами за кордоном, мінімізуючи ризики безповоротних демографічних втрат [51]. З огляду на це, формування спроможної міграційної політики набуває стратегічного значення як вагомий чинник пришвидшення європейської інтеграції та забезпечення соціально-економічної стійкості країни [18; 22-25].

Особливого значення науково-теоретичні засади міграційного менеджменту набувають у контексті післявоєнного відновлення. Дефіцит робочої сили здатний заблокувати будь-які масштабні інвестиційні проекти з реконструкції інфраструктури. Актуалізація державної політики у сфері праці та зайнятості

потребує розробки цілісних механізмів реемігрaції, оскільки відновлення людського потенціалу є визначальним фактором для повоєнної реконструкції інфраструктури та економічного зростання [69].

Саме тому розробка та впровадження багатовекторної стратегії реінтеграції мігрантів має стати ключовим елементом державної політики, спрямованої на перехід до інтенсивного типу зростання та збереження інтелектуально-кадрового потенціалу [79; 85]. Для цього необхідно запровадити дієві інструменти заохочення, такі як податкові пільги, фінансові гарантії для стартапів або спеціалізовані програми репатріації, що сприятиме залученню досвідчених фахівців до інвестиційної діяльності в національну економіку [14; 19].

Зокрема, реалізація таких ініціатив має бути нерозривно пов’язана з успішною відбудовою інфраструктури та забезпеченням робочими місцями, що є критичною передумовою для перетворення потоків реемігрaції на стабільний драйвер економічного відновлення [65]. Водночас, успіх таких заходів потребує вивчення успішного іноземного досвіду регулювання як іммігрaційних, так і еміграційних потоків для створення системної державної програми заохочення повернення громадян [13; 31].

Наразі ключовим викликом залишається відсутність комплексної державної програми реемігрaції, що вимагає імплементації законодавчих актів для надання реальних стимулів, як-от забезпечення житлом та робочими місцями, особливо для вимушених переселенців із постраждалих регіонів [8]. Окрім того, для висококваліфікованих фахівців, які адаптувалися до іноземного ринку, доцільно впровадити спрощені процедури започаткування бізнесу та масштабні інформаційні кампанії щодо можливостей самореалізації [27]. Також важливою складовою державної стратегії має стати залучення трудових іммігрантів до відбудови повоєнної економіки, що забезпечить компенсацію дефіциту робочої сили [10].

Комплексний інструментарій стимулювання повернення та залучення людських ресурсів на етапі реконструкції узагальнено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Інструменти державної політики стимулювання реемігрaції та залучення праці у повоєнний період [20-22; 45; 47; 51]

Рівень інструментів	Конкретні заходи та стимули	Цільова група мігрантів	Очікуваний макроекономічний ефект
Фінансово-економічні	Податкові канікули, гранти на стартапи, доступні кредити, інвестиційні програми.	Висококваліфіковані фахівці, підприємці.	Трансформація споживчих переказів в капітальні інвестиції, створення робочих місць.
Соціально-інфраструктурні	Спрощене забезпечення житлом, пільгова іпотека, відновлення соціальної інфраструктури.	Вимушені переселенці, сім'ї з дітьми.	Закріплення населення в постраждалих регіонах, подолання демографічної кризи.
Адміністративно-правові	Цифрові платформи реінтеграції, селективні квоти, спрощена легалізація дипломів.	Кваліфіковані іммігранти, репатріанти.	Швидке заповнення структурних ніш на ринку праці, залучення дефіцитних кадрів.
Організаційно-дипломатичні	Інституції при посольствах, програми «м'якого повернення», інформаційні кампанії.	Трудові мігранти, діаспора за кордоном.	Збереження стійкого зв'язку з Батьківщиною, стимулювання циркуляції мізків.

Таким чином, теоретико-методологічний аналіз міжнародної міграції засвідчує її амбівалентну природу в сучасній світовій економіці. З одного боку, вона виступає механізмом саморегуляції глобального ринку праці та вагомим джерелом фінансових трансфертів для країн-донорів. З іншого боку, хаотична еміграція загрожує системною деіндустріалізацією та деградацією людського капіталу.

Для перетворення міграційних викликів на драйвери розвитку необхідна відмова від застарілих фіскально-контрольних підходів на користь гнучкої, п'ятикомпонентної інституційної моделі. Поєднання селективної імміграційної політики, економічної кластеризації та інноваційних програм реінтеграції дозволить державі забезпечити високу конкурентоспроможність у глобальному середовищі мобільності, гарантуючи при цьому національну безпеку та стійке післявоєнне макроекономічне зростання.

1.2. Економічні та інституційні аспекти регулювання транскордонних потоків капіталу

У контексті сучасної архітектури глобальних фінансів транскордонні потоки капіталу виступають одним із ключових чинників, які визначають траєкторію макроекономічної стабільності, темпи промислового розвитку та рівень інтеграції національних економік у світогосподарський простір. Мобільність фінансових ресурсів відкриває перед державами широкі можливості для подолання внутрішнього дефіциту заощаджень, диверсифікації джерел фінансування великих інфраструктурних проєктів, модернізації виробничих потужностей та транзиту передових технологій [30]. Водночас висока волатильність і чутливість міжнародного капіталу до геополітичних, макрофінансових та безпекових коливань зумовлюють виникнення системних ризиків. Неконтрольована лібералізація фінансового рахунку без належного інституційного супроводу часто провокує спекулятивний тиск на національну валюту, формування «мильних бульбашок» на внутрішніх ринках активів та стрімке вимивання ліквідності у разі зміни кон’юнктури [15].

Аналіз цих процесів засвідчує, що ефективне управління припливом іноземного капіталу потребує чіткого балансу між лібералізацією фінансових ринків та впровадженням інституційних запобіжників, здатних мінімізувати ризики раптового відтоку ресурсів. Світовий досвід фінансових криз наочно демонструє, що механічне зняття обмежень на рух капіталу за умов слабкості регуляторних органів та низького рівня захисту прав інвесторів призводить до дестабілізації національних економічних систем. Відтак, на перший план висувається завдання формування стійкої економіко-інституційної моделі регулювання, яка здатна нівелювати екзогенні фінансові шоки, трансформуючи зовнішні фінансові потоки у довгострокові джерела капіталізації промислового виробництва [19].

Фундаментальним елементом архітектури регулювання транскордонного капіталу є інституційне середовище. Міжнародні інвестори, оцінюючи потенційні

ринки для авансування власних ресурсів, зважають не лише на базові макроекономічні індикатори (рівень інфляції, дефіцит бюджету чи темпи зростання ВВП), але й на якість державних інститутів, рівень бюрократизації, прозорість судової системи та надійність захисту прав власності [62].

Зокрема, модернізація інституційної спроможності держави має зосереджуватися на створенні прозорих механізмів використання фінансових ресурсів та антикорупційних протоколів, що підвищує довіру зовнішніх інвесторів [77]. Важливим вектором цього процесу є гармонізація вітчизняного законодавства з європейськими стандартами захисту прав власності, що є фундаментальною передумовою для посилення довіри до інституційного середовища [15]. Створення передбачуваних та зрозумілих для зовнішніх контрагентів правил гри нівелює інституційну невизначеність, яка часто виступає набагато більшим бар'єром для стратегічного інвестування, ніж суто комерційні або операційні ризики.

Водночас трансформація інвестиційного клімату вимагає впровадження системних структурних реформ, що сприятиме діджиталізації операційного середовища та підвищенню його передбачуваності для зовнішніх контрагентів [73]. Переведення державних послуг, ліцензійних процедур та митних сервісів у цифровий формат суттєво мінімізує людський чинник, прискорює оборотність капіталу та знижує трансакційні витрати іноземного бізнесу. Посилення політичних реформ та послідовне зниження інвестиційних ризиків внаслідок цього дозволить диверсифікувати джерела фінансування та залучити приватний капітал до секторів, що не зазнали безпосередніх пошкоджень під час кризових періодів [83].

Державне регулювання транскордонних потоків не повинно обмежуватися пасивним очікуванням зовнішніх вливань. Воно має носити виражений селективний та стимулюючий характер. Стимулювання припливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) має базуватися на пріоритетному фінансуванні проєктів реконструкції інфраструктури та розвитку ключових галузей, здатних генерувати високу додану вартість [63]. Орієнтація на високотехнологічні сектори

та глибоку переробку сировини дозволяє уникнути пастки сировинної спеціалізації економіки та забезпечує довгострокову стійкість платіжного балансу.

Поряд із залученням класичних ПІІ від транснаціональних корпорацій, стратегічним завданням уряду залишається репатріація раніше вивезеного капіталу, що вимагає створення сприятливих умов для його авансування у розвиток реального сектору економіки [42]. Амністія капіталу, підкріплена стабільними правовими гарантіями, здатна повернути в національний обіг значні внутрішні фінансові ресурси, які наразі обслуговують іноземні юрисдикції.

Крім того, стимулювання залучення приватних інвестицій вимагає активізації капіталу діаспори та мігрантів, обсяги якого залишаються стабільними протягом останнього десятиліття [49]. Грошові перекази мігрантів традиційно розглядаються як пасивний інструмент підтримки споживання домогосподарств, проте за умови створення належних фінансових інструментів (наприклад, цільових діаспорних облігацій або спеціальних інвестиційних фондів) ці ресурси можна трансформувати в потужний ресурс для малого та середнього бізнесу.

За умов високої геополітичної турбулентності та безпекових викликів традиційні ринкові механізми залучення капіталу перестають працювати ефективно. Інвестори вимагають премії за ризик, яка часто нівелює будь-яку потенційну комерційну привабливість проєктів. За таких обставин запровадження інструментів страхування воєнних ризиків та вдосконалення податкового законодавства дозволять зменшити інвестиційні бар’єри, трансформуючи зовнішні фінансові потоки у стійкі джерела капіталізації промислового виробництва [86].

Для систематизації ключових напрямів, джерел та інституційних пріоритетів регулювання транскордонного капіталу розроблено порівняльну матрицю структуризації фінансових потоків (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 - Структурна матриця регулювання та стимулювання транскордонних потоків капіталу

Категорія фінансового потоку	Ключове інституційне джерело	Стратегічний макроекономічний пріоритет	Ключові інструменти держрегулювання
Прямі іноземні інвестиції (ПІІ)	Транснаціональні корпорації, стратегічні інвестори.	Розбудова інфраструктури, створення високотехнологічних виробництв.	Податкові пільги, індустріальні парки, цифровізація дозвільних процедур.
Репатріаційні фінансові потоки	Національний капітал із офшорних/іноземних юрисдикцій.	Авансування в реальний сектор, розширення внутрішнього виробництва.	Фінансова амністія, валютна лібералізація, антикорупційні протоколи.
Капітал діаспори та мігрантів	Закордонна етнічна спільнота, трудові мігранти.	Фінансування регіональних проєктів, розвиток малого бізнесу.	Діаспорні облігації, спеціалізовані інвестиційні фонди.
Міжнародне донорське фінансування	МФО (МВФ, Світовий банк, ЄБРР), уряди країн-партнерів.	Макрофінансова стабілізація, гарантування безпеки приватних інвестицій.	Спільні програми реформ, змішане фінансування (blended finance).

Впровадження таких комплексних фінансових інструментів, що включають державні гарантії та пільгове оподаткування, є критично важливим для мінімізації впливу підвищених ризиків на рішення міжнародних інвесторів [80]. Також доцільним є впровадження програм страхування прямих інвестицій від воєнних та політичних ризиків, що дозволить мінімізувати невизначеність для стратегічних вкладників [56]. Держава самостійно не здатна покрити весь обсяг потенційних збитків, тому для ефективного залучення цих ресурсів необхідно адаптувати механізми страхування інвестицій та відшкодування збитків за досвідом Ізраїлю, що дозволить мінімізувати вплив воєнних ризиків на рішення вкладників [54].

У цьому контексті особливої ваги набуває роль міжнародних фінансових інституцій (МФІ), таких як МВФ, Світовий банк та ЄБРР, чиї механізми підтримки створюють необхідний фундамент для гарантування безпеки інвестиційних процесів у повоєнний період [82]. Такі кроки, доповнені розробкою спільних програм з міжнародними фінансовими організаціями, здатні суттєво зміцнити позиції стратегічних інвесторів та підвищити загальну конкурентоздатність національного бізнес-клімату [22]. Адаптація таких інструментів, як гарантії Світового банку чи Багатостороннього агентства з

гарантій інвестицій (MIGA), дозволить зробити вітчизняні активи більш захищеними та привабливими для приватних капіталовкладень [17].

Для візуалізації процесу трансформації зовнішнього капіталу через систему інституційних фільтрів та фінансових інструментів розроблено таку концептуальну схему (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 - Інституційно-фінансовий механізм трансформації транскордонних потоків капіталу

У межах сучасної парадигми інституційного регулювання транскордонних фінансових потоків особливе місце посідає концепція розподілу відповідальності між публічним сектором та приватними контрагентами. Інтеграція проєктного фінансування та механізмів державно-приватного партнерства (ДПП) дозволить ефективно розподіляти ризики між публічним та приватним секторами, забезпечуючи стале фінансування масштабних інфраструктурних проектів [55].

Реалізація цих ініціатив потребує впровадження програм зниження ризиків, створення спеціалізованих гарантійних фондів та розширення масштабів змішаного фінансування [70]. Ключовим інструментом активізації капіталовкладень має стати створення спеціалізованих фінансових структур, таких як агенції з гарантування інвестицій та багатосторонні трастові фонди, що забезпечують адресне спрямування донорської допомоги [16]. Важливим етапом розвитку цього механізму є впровадження інструментів змішаного фінансування (blended finance) та механізмів розподілу ризиків, що дозволить залучити приватних інвесторів до проєктів, які раніше вважалися занадто ризикованими [79].

Для детального порівняння традиційних та інноваційних підходів до залучення транскордонного капіталу в межах інституційного регулювання сформовано таку аналітичну таблицю (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 - Інституційні моделі регулювання та залучення транскордонного капіталу [15-17; 23; 79]

Параметр порівняння	Фіскально-адміністративна модель (традиційна)	Гарантійно-партнерська модель (інноваційна)
Базовий інституційний підхід	Жорсткий валютний контроль, пряме бюджетне фінансування.	Лібералізація фінансового рахунку за наявності інституційних запобіжників.
Механізм управління ризиками	Ризики повністю покладаються на іноземного інвестора.	Розподіл ризиків через інструменти ДПП, гарантійні фонди МФІ та MIGA.
Податкове та митне регулювання	Стандартні фіскальні умови без урахування безпекових премій.	Спеціалізовані податкові пільги, страхування воєнних та політичних ризиків.
Джерела та інструменти капіталізації	Переважно прямі кредити, класичні інвестиційні угоди.	Змішане фінансування (blended finance), капітал діаспори, трастові фонди.

Зокрема, впровадження механізмів державно-приватного партнерства у сфері відновлення вимагає створення стимулюючого середовища через податкові пільги, механізми розподілу відповідальності та гарантії з боку міжнародних партнерів [44]. Завдяки цьому держава оптимізує навантаження на бюджет, залучаючи приватний капітал до фінансування сфер, які традиційно вважалися

виключно публічною монополією. Подальша імплементація таких моделей державно-приватного партнерства дозволяє не лише оптимізувати бюджетні витрати, а й залучити інноваційний потенціал приватних компаній до розбудови енергетичної та транспортної інфраструктури [68]. Приватний інвестор приносить із собою нові технології, корпоративну культуру та вищу операційну ефективність, що мультиплікує позитивний макроекономічний ефект від залучених фінансових ресурсів.

Таким чином, економічні та інституційні аспекти регулювання транскордонних потоків капіталу в сучасних умовах вимагають докорінної зміни парадигми державного управління. Забезпечення стабільного припливу іноземних інвестицій та запобігання їх капітальному відтоку неможливе за допомогою виключно фіскальних чи адміністративних обмежень. Натомість критично важливим є створення зрілого, передбачуваного та прозорого інституційного середовища, яке базується на гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами та всеохоплюючій діджиталізації операційних процесів.

Ефективна регуляторна стратегія має інтегрувати можливості міжнародних фінансових інституцій (МВФ, Світового банку, ЄБРР) із потенціалом внутрішнього капіталу та ресурсів діаспори. Запровадження інноваційних інструментів страхування воєнно-політичних ризиків за кращими світовими зразками, використання механізмів змішаного фінансування та активний розвиток моделей державно-приватного партнерства дозволяють диверсифікувати інвестиційні джерела. Такий комплексний інституційно-економічний підхід забезпечує трансформацію нестабільних зовнішніх фінансових потоків у стійкі довгострокові інструменти модернізації реального сектору економіки та розбудови інфраструктури з високою доданою вартістю.

1.3. Взаємозалежність міграційних процесів та фінансової стабільності держав

У сучасній архітектурі глобальної економіки фінансова стабільність держав дедалі сильніше інтегрується з транскордонною мобільністю людських ресурсів. Міграційні процеси вже давно переросли межі суто соціально-демографічного явища, перетворившись на потужний інструмент макроекономічного регулювання та фінансового забезпечення. Транскордонне переміщення робочої сили супроводжується масштабним зворотним рухом капіталу у формі грошових переказів (remittances), які безпосередньо впливають на ліквідність банківських систем, стійкість національних валют та купівельну спроможність населення країн-донорів [54].

У цьому контексті ключовим аспектом стає вплив грошових переказів мігрантів на платіжний баланс та рівень валютних резервів, що прямо корелює із загальною макроекономічною стійкістю країни. Надходження капіталу від громадян, що перебувають за кордоном, слугує важливим джерелом стабілізації внутрішнього споживання, проте значна частка переказів у структурі валового внутрішнього продукту (ВВП) потребує ретельного моніторингу задля уникнення ризиків залежності національної фінансової системи від зовнішніх соціально-економічних чинників. Відтак, виникає наукова необхідність дослідження двостороннього зв’язку між міграційними трендами та фінансовими індикаторами вразливості держав [41].

Грошові перекази мігрантів традиційно відіграють контрциклічну роль: їхні обсяги зростають у періоди внутрішніх економічних криз, природних катаклізмів або військово-політичних шоків у країнах походження [88]. Це забезпечує надійне «подушку безпеки» для національної фінансової системи. Для країн із ринками, що формуються, ці надходження є вагомим чинником збалансування поточного рахунку платіжного балансу, нівелюючи хронічний дефіцит зовнішньої торгівлі та підтримуючи стабільність національного валютного курсу.

Проте за відсутності зваженої регуляторної стратегії виникає парадокс:

фінансова система стає заручником зовнішніх надходжень. Велика частка трансфертів, що спрямовується виключно на поточне споживання, може провокувати споживчу інфляцію та дестимулювати розвиток внутрішнього виробництва. Зокрема, ефективна інтеграція міграційних потоків у фінансову архітектуру держави вимагає розробки інструментів для капіталізації цих коштів, спрямовуючи приватні заощадження у довгострокові інвестиційні проекти [26].

Для деталізації макроекономічних ефектів грошових переказів у системі координат фінансової стабільності розроблено порівняльну таблицю (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 - Позитивні та деструктивні макрофінансові ефекти міграційних трансфертів для держав-донорів [26-28; 45]

Сфера впливу	Стабілізаційні (позитивні) ефекти	Ризики та деструктивні прояви
Платіжний баланс	Приплив твердої валюти, скорочення дефіциту поточного рахунку, поповнення золотовалютних резервів.	Формування хронічної залежності від зовнішніх фінансових ін’єкцій, уразливість до криз у країнах-реципієнтах.
Валютно-курсова стійкість	Підтримка курсу національної валюти, зниження девальваційного тиску в періоди шоків.	Загроза виникнення «голландської хвороби» (штучна ревальвація, що знижує конкурентність експорту).
Банківська система	Зростання ліквідності фінансових установ через залучення безготівкових переказів та депозитів.	Висока частка готівкових (позабанківських) каналів трансферту коштів, тінізація капіталу.
Внутрішній ринок	Зниження рівня бідності, стимулювання сукупного попиту та податкових надходжень від споживання.	Провокування інфляції попиту на локальних ринках (особливо нерухомості та послуг).

Така диверсифікація фінансових інструментів та мінімізація зазначених ризиків сприяє зниженню зовнішньої залежності від соціальних видатків, оскільки стабілізаційний ефект від грошових переказів створює необхідний мультиплікатор для розвитку економіки в цілому [45].

Головним бар’єром на шляху перетворення міграційних потоків на драйвер сталого зростання є домінування споживчої моделі використання коштів. Домогосподарства переважно витрачають отримані трансферти на першочергові потреби: продукти харчування, оплату комунальних послуг, охорону здоров’я та освіту. Це дозволяє змінити модель використання трансфертів, яка наразі

переважно обмежується фінансуванням споживчих витрат, на користь стимулювання продуктивного підприємницького капіталу [71].

Зокрема, міграційні трансферти можуть функціонувати як ефективні інвестиції в розвиток людського капіталу та пом'якшення кредитних обмежень, що сприяє забезпеченню стабільного макроекономічного середовища [62]. Для переорієнтації фінансового ресурсу державні інститути мають запропонувати надійні та високоприбуткові інструменти інвестування. Зокрема, впровадження спеціалізованих фінансових інструментів, такого типу як діаспорні облігації, дозволить державі акумулювати ці ресурси для фінансування критичної інфраструктури, одночасно зменшуючи борговий тиск та забезпечуючи стабільні джерела інвестицій [75].

Процес трансформації пасивних трансфертів у продуктивний інвестиційний капітал через державні та банківські фільтри схематично відображено нижче (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 - Фінансово-інституційний механізм капіталізації грошових переказів мігрантів [25-28; 36; 48]

Для досягнення цієї мети необхідно розробити комплексні програми, що

включають модернізацію інфраструктури цифрових фінансових послуг та надання привабливих відсоткових ставок за валютними депозитними рахунками мігрантів [35]. Окрім цього, розробка спеціалізованих інституційних механізмів, таких як депозитно-кредитні продукти та іпотечні програми, адаптовані до потреб мігрантів, створює додаткові стимули для акумуляції заощаджень та придбання активів на батьківщині [48].

Водночас для максимізації позитивного впливу міграції на економічний добробут, державна політика повинна фокусуватися не лише на обсягах надходжень, а й на впровадженні дієвих стимулів для переорієнтації цих коштів із повсякденного споживання на розвиток підприємницьких ініціатив [62; 78]. Надмірна залежність від споживчої моделі використання трансфертів без створення належних інституційних умов призводить до втрати значного часткового потенціалу економічного зростання, який, згідно з моделюванням, міг би сягати відчутних показників ВВП [29].

Зокрема, досвід впровадження механізмів колективного інвестування, таких як діаспорні облігації або інструменти спільного фінансування стартапів, дозволяє не лише акумулювати приватний капітал, а й сприяти створенню нових підприємств, зменшуючи при цьому частку коштів, що спрямовуються на непродуктивне споживання [69]. Крім того, зниження транзакційних витрат та впровадження податкових пільг на доходи від переказів здатні суттєво підвищити схильність мігрантів до участі в інвестиційних проєктах, що є критично важливим для стимулювання внутрішньої підприємницької активності [36].

Стимулювання таких інвестицій вимагає розширення доступу до банківських послуг та впровадження ефективних платіжних технологій, що дозволить мінімізувати посередницькі витрати та спрямувати фінансові потоки у продуктивні сектори економіки [48]. Водночас для посилення інвестиційної спроможності домогосподарств доцільно впроваджувати заходи із підвищення рівня фінансової грамотності, що сприятиме трансформації заощаджень громадян у реальний інвестиційний капітал [18]. Крім того, державі слід заохочувати фінансові установи до створення спеціалізованих пакетів послуг для мігрантів та

їхніх родин, що передбачають фінансові гарантії та інструменти стимулювання приватних валютних переказів [52].

У цьому контексті, формування інституційних механізмів, які б спрямовували ці фінансові ресурси у реальний сектор економіки, є критично важливою умовою трансформації соціально-економічного потенціалу міграції в інструмент довгострокового інноваційного розвитку [50]. Відсутність цілеспрямованої державної політики щодо формування інвестиційних платформ, які б акумулювали ці кошти для структурної перебудови, суттєво обмежує потенціал грошових переказів як драйвера економічного розвитку [37].

Для побудови ефективної національної моделі фінансового залучення міграційного капіталу доцільно звернутися до успішних світових практик. Зокрема, досвід успішної реалізації інституційних програм на кшталт «PARE 1+1» (де на кожну інвестовану мігрантом грошову одиницю держава додає аналогічну суму у вигляді гранту) демонструє, що поєднання фінансової підтримки та механізмів сприяння підприємницькій ініціативі дозволяє ефективніше залучати потенціал діаспори до стимулювання економічної активності на місцевому рівні [11].

Реалізація таких стратегій, спрямованих на розвиток фінансової інфраструктури та підвищення фінансової грамотності, дозволить перетворити міграційні трансферти на дієвий інструмент підтримки підприємництва та довгострокового економічного зростання [89]. Проте запуск подібних програм вимагає усунення бюрократичних перепон та адміністративних бар’єрів для транскордонних угод, що суттєво полегшить реалізацію масштабних інвестиційних проєктах, ініційованих представниками діаспори [45]. Крім того, зміцнення інституцій, відповідальних за захист майнових прав мігрантів, є необхідною передумовою для стимулювання потоків капіталу в економіку країни походження [49].

Для систематизації інституційного інструментарію та оцінки його впливу на фінансову архітектуру сформовано зведену матрицю державних регуляторних заходів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 - Інституційні інструменти переорієнтації міграційних трансфертів у продуктивні інвестиції [37; 45; 49; 50]

Інституційний інструмент	Механізм реалізації програми	Вплив на фінансову стабільність
Діаспорні інфраструктурні облігації	Випуск цільових державних цінних паперів для закордонних співвітчизників під державні гарантії.	Зменшення зовнішнього боргового тиску, фінансування відновлення інфраструктури без емісійних ризиків.
Програми фінансового паритету («1+1»)	Надання державних грантів для відкриття бізнесу у співвідношенні до капіталу, ввезеного мігрантом.	Детінізація фінансових потоків, легалізація імпорту капіталу, зростання податкової бази.
Цифрові платформи та фінансові філтри	Впровадження фінтех-рішень для зниження трансакційних комісій банків-посередників.	Зростання безготівкового обороту, акумуляція ліквідності у офіційній банківській системі.
Спеціальні іпотечні та депозитні пакети	Створення адаптованих банківських продуктів із підвищеною ставкою або спрощеним комплаєнсом.	Стабілізація банківського сектору, залучення довгострокових валютних ресурсів у реальний сектор.

Таким чином, взаємозалежність міграційних процесів та фінансової стабільності держав має складний, комплексний та багаторівневий характер. З одного боку, міграційні трансферти виступають потужним макроекономічним амортизатором, який підтримує платіжний баланс, забезпечує приплив іноземної валюти та стабілізує внутрішній попит у періоди кризових потрясінь. З іншого боку, консервація споживчої моделі використання цих коштів загрожує формуванням хронічної фінансової залежності, інфляційним тиском та виникненням ефекту «голландської хвороби».

Трансформація міграційного капіталу із пасивного фінансового ресурсу на активний інструмент довгострокового інноваційного розвитку можлива лише за умови побудови спроможного інституційного середовища. Державна стратегія має змістити акцент із простого фіксації обсягів переказів на створення привабливих фінансово-інвестиційних платформ. Впровадження діаспорних облігацій, пільгових інструментів фінансування стартапів, цифровізація платіжної інфраструктури та надійний інституційний захист майнових прав мігрантів дозволять забезпечити надійну капіталізацію трансфертів. Це суттєво зміцнить

макрофінансову стійкість держави, перетворюючи потенціал діаспори на драйвер модернізації реального сектору економіки.

Висновки до першого розділу

1. Встановлено, що міжнародна міграція в умовах глобалізаційних зрушень та геоекономічних трансформацій переросла межі суто демографічного явища, трансформувавшись у потужний макроекономічний чинник амбівалентної природи, який за умов відсутності адаптивних регуляторних стратегій провокує структурні дисбаланси й дефіцит людського капіталу, проте за умови впровадження системного п’ятикомпонентного інституційного механізму забезпечує перехід до інтенсивного типу зростання та оптимізацію інтелектуально-кадрового потенціалу.

2. Доведено, що ефективне управління транскордонними потоками капіталу та мінімізація ризиків раптового відтоку ресурсів вимагають відмови від жорстких фіскально-адміністративних обмежень на користь гарантійно-партнерської моделі, яка через механізми державно-приватного партнерства, проєктного фінансування та залучення інструментів МФІ (гарантії Світового банку, MIGA, ЄБРР) забезпечує раціональний розподіл воєнно-політичних ризиків між публічним та приватним секторами.

3. Виявлено, що масштабні потоки грошових переказів міграційного походження (remittances) мають виражений контрциклічний характер і виступають «подушкою безпеки» для платіжного балансу та золотовалютних резервів країн-донорів, проте їхня надмірна концентрація у сфері пасивного домашнього споживання загрожує виникненням макроекономічних пасток, зокрема ефекту «голландської хвороби», інфляції попиту та формування хронічної залежності національної фінансової системи від екзогенних факторів.

4. Узагальнено науково-теоретичні підходи до дослідження міграційних процесів (неокласична теорія, NELM, концепції дуального ринку праці та світових систем), що дозволило змістити фокус регуляторної політики з лінійного

трактування «відтоку мізків» (brain drain) у напрямку концепції «інтелектуальної циркуляції» (brain circulation), де нові знання, фінансові активи та професійні компетенції реемігрантів стають ключовими детермінантами модернізації національних інноваційних систем.

5. Сформовано концептуальну архітектуру інституційно-фінансового регулювання, що поєднує інструменти стимулювання рееміграції (податкові канікули, гранти на стартапи, програми на кшталт «PARE 1+1») із фінансовими технологіями капіталізації трансфертів (діаспорні інфраструктурні облігації, спеціалізовані валютні депозити, цифрові платформи реінтеграції), що дозволяє трансформувати пасивні транскордонні потоки у стійкі довгострокові інвестиції в реальний сектор економіки та об’єкти повоєнного відновлення з високою доданою вартістю.

6. Сформовано методологічний базис для диверсифікації джерел капіталізації національної промисловості шляхом чіткої структуризації фінансових потоків (прямі іноземні інвестиції, репатріаційний капітал, ресурси діаспори та міжнародне донорське фінансування), що в поєднанні з діджиталізацією операційного середовища, антикорупційними протоколами та гармонізацією законодавства із європейськими стандартами захисту прав власності виступає базовою передумовою підвищення інвестиційної довіри зовнішніх контрагентів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ТРАНСКОРДОННИХ ПОТОКІВ КАПІТАЛУ

2.1. Аналіз економічного виміру глобальних тенденцій міжнародної міграції

У першій третині XXI століття міжнародна міграція перетворилася на один із найдинамічніших та найважливіших чинників трансформації світової економіки. Сучасний етап глобалізації, попри геополітичні шоки, пандемійні обмеження минулих років та локальні воєнні конфлікти, характеризується безпрецедентними масштабами транскордонного переміщення людського капіталу. Станом на 2026 рік міграційні потоки остаточно втратили ознаки хаотичності й трансформувалися у чітко структуровану глобальну систему перерозподілу праці та капіталу, яка безпосередньо впливає на макроекономічну стабільність, податкові надходження, платіжні баланси та інноваційний потенціал як країн походження (донорів), так і країн призначення (реципієнтів) [16].

Згідно з актуальними макроекономічними оцінками, транскордонні мігранти, які становлять близько 3,6% населення планети, генерують понад 9% світового ВВП [88]. Цей парадокс пояснюється вищою продуктивністю праці в розвинених країнах, куди спрямовано основні вектори міграції, а також високою концентрацією мігрантів у працездатному віці. Економічний вимір цього процесу охоплює два взаємопов’язані полюси: з одного боку, це формування ринків праці, заповнення структурних ніш та капіталізація інновацій у країнах-реципієнтах; з іншого — масштабні фінансові трансферти (грошові перекази) та ризики деіндустріалізації через «відтік мізків» у країнах-донорах.

Глобальний моніторинг міжнародної міграції фіксує стабільне зростання абсолютної кількості осіб, які проживають за межами країн свого народження. Якщо на початку 2000-х років загальна чисельність міжнародних мігрантів становила близько 173 млн осіб, то за останні чверть століття цей показник зріс майже на 70%, досягнувши прогнозованої позначки у 295 млн осіб [47]. Ключовими драйверами цієї тенденції є поглиблення демографічного дивергенції

(старіння населення в розвинених країнах та «демографічний вибух» у країнах Африки та Південної Азії), розрив у рівнях доходів та посилення кліматичних і безпекових ризиків [21].

Для глибокого аналізу просторової структури міграційних потоків та оцінки їхніх економічних масштабів доцільно розглянути розподіл мігрантів за макрорегіонами світу (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 - Динаміка та просторова структура глобальної міжнародної міграції за макрорегіонами [21; 23; 26]

Макрорегіон світу	Чисельність мігрантів, млн осіб	Частка у загальній структурі, %	Ключовий економічний вектор (донор / реципієнт)	Основний тип залученого людського капіталу
Європа	91,2	30,9	Переважно реципієнт (Західна/Північна); донор (Східна)	Змішаний (висококваліфіковані фахівці, сфера послуг)
Азія	87,5	29,7	Донор (Південна/Південно-Східна); реципієнт (Країни Затоки)	Робочі спеціальності, будівництво, ІТ-сектор
Північна Америка	61,8	20,9	Абсолютний макрорегіональний реципієнт (США, Канада)	Високотехнологічний сектор, агросектор, наука
Африка	26,4	8,9	Абсолютний донор (внутрішньорегіональна та транскордонна)	Низькокваліфікована робоча сила, агросектор
Латинська Америка	15,3	5,2	Переважно донор (вектор на США та Іспанію)	Сфера послуг, будівництво, логістика
Океанія	9,4	3,2	Чистий інституційний реципієнт (Австралія, Нова Зеландія)	Селективна професійна імміграція (експерти)
Разом	295,0	100,0	Глобальна система перерозподілу праці	Глобальний людський капітал

Дані таблиці наочно демонструють, що понад 60% глобального міграційного контингенту зосереджено в Європі та Азії. При цьому економічна природа азійських та європейських потоків принципово різниться: європейський простір акумулює довгострокову та безповоротну міграцію, тоді як азійський (зокрема, країни Ради співробітництва арабських держав Затоки) функціонує за моделлю жорстко регульованої тимчасової трудової експлуатації [26].

Найбільш відчутним фінансовим виразом міжнародної міграції для країн-донорів є транскордонні грошові перекази (remittances). За оцінками Світового банку, обсяг офіційно зареєстрованих грошових переказів до країн із низьким та середнім рівнем доходу (LMICs) демонструє стійке зростання. Попри прогнози щодо можливого згортання трансфертів, їхній загальний обсяг стабілізувався на рекордному рівні, перевищивши сукупні обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та офіційної допомоги з метою розвитку (ODA) для більшості країн, що розвиваються [25].

Макрофінансове значення цих коштів полягає в їхній контрциклічності. На відміну від приватного іноземного капіталу, який стрімко залишає ринки під час криз, грошові перекази мігрантів у періоди рецесій на батьківщині лише зростають, оскільки головною мотивацією емігрантів є підтримка своїх домогосподарств. Для детального аналізу ролі міграційного капіталу у фінансових системах провідних країн-донорів сформовано аналітичну матрицю (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Топ-країни за обсягами та макроекономічною вагою грошових переказів мігрантів [21; 23; 26]

Країна походження	Обсяг річних переказів, млрд USD	Частка у структурі ВВП країни, %	Економічна роль надходжень у національній системі
Індія	120,5	3,2	Фінансування дефіциту торгового балансу, капіталізація IT-сектору
Мексика	66,2	4,1	Основне джерело валютних надходжень, підтримка бідних регіонів
Китай	51,0	0,3	Інвестиції в малий технологічний бізнес, регіональний розвиток
Філіппіни	40,8	8,9	Стабілізація банківської ліквідності, покриття витрат на освіту
Єгипет	28,5	7,6	Головний інструмент підтримання курсу національної валюти
Таджикістан	3,4	32,1	Тотальна компенсація бідності, фінансування імпорту товарів
Киргизстан	2,7	27,5	Базовий чинник платоспроможності внутрішнього ринку

Аналіз макроекономічної ваги переказів свідчить про наявність глибокої фінансової залежності у низки країн (Таджикистан, Киргизстан), де трансферти формують близько третини ВВП. Для таких держав міграція є єдиним інструментом запобігання соціальному колапсу, проте вона одночасно консервує економічну відсталість через відсутність стимулів до створення внутрішніх індустріальних робочих місць [30].

Економічний ефект міжнародної міграції не є лінійним: він трансформується через складну систему ринкових, фіскальних та монетарних фільтрів. У країнах призначення іммігрaція оптимізує витрати на виробництво, стримує інфляційний тиск через задоволення дефіциту робочої сили та забезпечує додаткові податкові надходження до солідарних пенсійних систем. У країнах походження еміграція знижує тиск на ринок праці (зменшуючи безробіття), але водночас призводить до втрати кваліфікованих кадрів, у підготовку яких держава інвестувала бюджетні кошти.

Концептуальну архітектуру цього взаємозв'язку та логіку перерозподілу економічних ефектів між країнами відображено на схемі (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 - Концептуальна схема макроекономічного мультиплікатора міжнародної міграції [30; 31; 39]

Даний механізм демонструє, що ключовим завданням державного регулювання є максимізація позитивних ефектів (мультиплікація капіталу) при одночасному блокуванні деструктивних проявів міграційного виснаження.

Сучасна геоекономічна конкуренція перемістилася зі сфери боротьби за сировинні ресурси у площину боротьби за людський інтелект. Концепція «інтелектуального обміну» (brain circulation) остаточно витіснила застарілі моделі однобічного «відтоку мізків». Висококваліфіковані мігранти (науковці, інженери, IT-фахівці, топ-менеджери) виступають головними архітекторами трансферу технологій. Вони створюють транскордонні бізнес-мережі, які з'єднують венчурні капітали розвинених країн із виробничими потужностями країн, що розвиваються [47].

Для оцінки кваліфікаційного зрізу глобальної міграції та аналізу питомої ваги високотехнологічних кадрів у структурі міжнародної мобільності розроблено аналітичний баланс (табл. 2.3).

Таблиця 2.3. Кваліфікаційна структура та економічна результативність глобальної міграції [47]

Кваліфікаційна категорія мігрантів	Частка у загальному потоці, %	Ключові сектори працевлаштування	Середній рівень доданої вартості	Основні інструменти державного залучення
Висококваліфіковані фахівці (High-skilled)	22,4	IT, R&D, медицина, фінанси, вища освіта	Найвищий	Програми Blue Card (ЄС), візи H-1B (США), стартап-візи
Середня кваліфікація (Medium-skilled)	43,8	Логістика, будівництво, сфера послуг, туризм	Середній	Селективні квоти, двосторонні міжурядові угоди
Низькокваліфікована праця (Low-skilled)	33,8	Агросектор, клінінг, сезонні роботи, рітейл	Базовий	Програми сезонної праці, спрощені робочі дозволи

Особливістю сучасної структури є зростання частки категорії High-skilled мігрантів. Розвинені країни ведуть агресивну імміграційну політику, спрямовану

на «імпорт інтелекту». Наприклад, у Кремнієвій долині (США) понад 50% стартапів засновано мігрантами першого або другого покоління. Це підтверджує, що міжнародна міграція є не просто демографічним донором, а найважливішим чинником прискорення науково-технічного прогресу у глобальному масштабі [69].

Аналіз економічного виміру глобальних тенденцій міжнародної міграції дозволяє констатувати, що транскордонна мобільність людських ресурсів перетворилася на базовий структурний елемент світогосподарського розвитку. Стабільне зростання загальної кількості мігрантів до 295 млн осіб та концентрація фінансових трансфертів на рівні, що перевищує обсяги прямих іноземних інвестицій, свідчать про формування нової глобальної фінансово-трудової архітектури [88].

Для країн-донорів міграція виконує функцію макроекономічного стабілізатора, який підтримує національні валюти та рятує внутрішні ринки від бідності завдяки припливу мільярдних грошових переказів. Водночас для країн-реципієнтів іммміграційні потоки є незамінним інструментом подолання демографічної кризи, заповнення дефіциту робочої сили та стимулювання інноваційної активності у високотехнологічних галузях. У підсумку, довгострокова стійкість глобальної фінансової системи залежатиме від здатності міжнародних інститутів та національних урядів перейти від пасивного прикордонного контролю до побудови гнучких інструментів капіталізації міграційних потоків, забезпечуючи гармонійний розвиток як країн походження, так і країн призначення.

2.2. Оцінка впливу міграційних процесів на рух інвестицій, грошових переказів та фінансових ресурсів

Взаємодія між транскордонними переміщеннями населення та архітектурою глобальних фінансових потоків є одним із найскладніших механізмів у сучасній макроекономіці. Міграція робочої сили вже не може розглядатися як ізольований

демографічний процес; вона виступає потужним тригером для формування зустрічних, паралельних та асиметричних рухів капіталу. Традиційний підхід до аналізу міграційної панорами тривалий час обмежувався оцінкою безпосередніх обсягів грошових переказів, які надходять на адресу приватних домогосподарств. Проте у першій третині XXI століття спектр фінансового впливу міграції суттєво розширився [21].

Сучасний міграційний капітал інтегрує в собі не лише чисті споживчі трансферти, а й прямі іноземні інвестиції (ПІІ), портфельні інвестиції, транскордонні депозити, а також специфічні фінансові інструменти діаспори (наприклад, діаспорні облігації та змішане фінансування). Станом на 2026 рік оцінка цього впливу потребує чіткої структуризації за каналами надходження та оцінки макроекономічних мультиплікаторів, які визначають платоспроможність, інвестиційну привабливість та загальну фінансову архітектуру як держав-донорів, так і держав-реципієнтів.

За даними звітів Світового банку та Міжнародного валютного фонду, сукупний обсяг транскордонних фінансових ресурсів, генерованих міжнародною міграцією, демонструє стійку висхідну тенденцію [28]. Якщо на початку 2010-х років глобальні обсяги офіційних грошових переказів поступалися прямим іноземним інвестиціям, то в період макроекономічної турбулентності 2020–2026 років вони продемонстрували унікальну контрциклічну стійкість. На відміну від волатильних ПІІ, які гостро реагують на зміну безпекових та політичних ризиків, обсяги трансфертів від діаспори продовжують зростати, виконуючи роль фінансового стабілізатора [39].

Для комплексної оцінки масштабів та динаміки розподілу фінансових ресурсів, пов’язаних із міграційними процесами, доцільно проаналізувати агреговані глобальні дані (табл. 2.4). Статистичний зріз свідчить, що сукупний обсяг пов’язаного з міграцією капіталу впевнено наближається до позначки в 1 трлн USD. Найбільш динамічним сегментом є цільові інструменти та діаспорні облігації (зростання на 113,4%), що вказує на якісну трансформацію фінансової поведінки мігрантів: відбувається поступовий перехід від пасивної споживчої

допомоги родичам до усвідомленого інвестиційного авансування під державні чи корпоративні гарантії [23].

Таблиця 2.4 - Динаміка та структура глобальних фінансових потоків, пов’язаних із міжнародною міграцією, млрд дол. США [28; 30]ї

Категорія фінансового потоку	2020 рік	2022 рік	2024 рік	2026 рік (прогноз/оцінка)	Приріст за період, %
Офіційні грошові перекази (LMICs)	542,0	626,0	682,0	715,0	+31,9%
Транскордонні інвестиції діаспори (ПІІ)	48,5	55,2	61,0	66,5	+37,1%
Ощадні депозити мігрантів на батьківщині	92,0	104,0	115,5	122,0	+32,6%
Цільові фонди та діаспорні облігації	8,2	11,5	14,8	17,5	+113,4%
РАЗОМ	690,7	796,7	873,3	921,0	+33,3%

Вплив міграційних процесів на рух фінансових ресурсів реалізується через систему взаємопов’язаних трансмісійних каналів. Можна виділити три ключові вектори:

1. Прямий фінансовий канал: безпосереднє безповоротне надходження іноземної валюти у формі трансфертів, що покращує стан поточного рахунку платіжного балансу.

2. Інвестиційний канал (канал діаспорного підприємництва): заснування представниками діаспори спільних підприємств на батьківщині, купівля корпоративних прав або нерухомості.

3. Інституційно-кредитний канал: акумуляція коштів мігрантів на валютних рахунках у вітчизняних банках, що розширює кредитний потенціал національної фінансової системи. [28]

Для багатьох країн, що розвиваються, грошові перекази є головним стабілізаційним чинником платіжного балансу. Наприклад, порівняльний аналіз структури надходжень іноземної валюти показує, що для країн із перехідною економікою міграційний капітал часто перевищує чистий приплив офіційних ПІІ від транснаціональних корпорацій.

Логіку та структуру взаємодії міграційних потоків та інвестиційних ресурсів відображено на схемі (рис. 2.2).

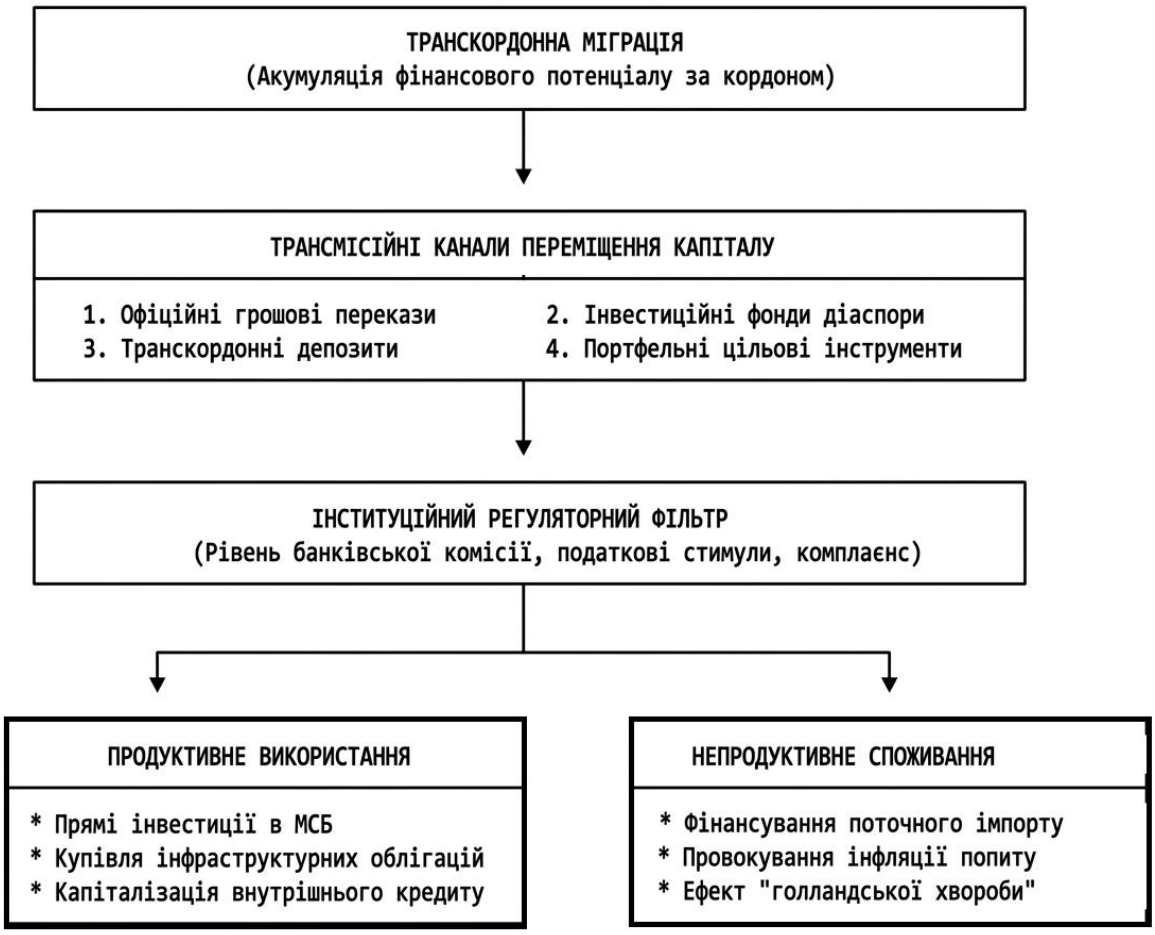

Рисунок 2.2 - Функціональна схема трансформації міграційних потоків у фінансові інвестиційні ресурси [47; 69]

Важливим аспектом оцінки є диференціація країн за ступенем інтеграції міграційного капіталу в їхні інвестиційні системи. Ряд держав змогли вибудувати зрілі інституційні моделі, які дозволяють залучати заощадження діаспори до фінансування капіталомістких інфраструктурних проєктів.

Усереднена оцінка структури використання міграційних фінансових ресурсів у країнах із різним рівнем інституційного розвитку представлена в табл. 2.5. Аналіз свідчить про наявність чіткої інституційної залежності: чим вищою є якість державного управління, прозорість судової системи та надійність захисту прав власності, тим менша частка коштів мігрантів «проїдається» у вигляді

поточного споживання товарів та послуг (падіння з 72,5% до 35,4%) [69]. Натомість в успішних інституційних моделях майже чверть усіх трансфертів трансформується в прямі інвестиції в реальний сектор, стимулюючи внутрішнє виробництво та створюючи робочі місця.

Таблиця 2.5 - Структура використання міграційних фінансових надходжень за функціональним призначенням (% від загального обсягу) [88]

Група країн за рівнем інституційного розвитку	Поточне споживання (продукти, послуги)	Інвестиції в малий та середній бізнес	Заощадження (депозити, цінні папери)	Інвестиції в людський капітал (освіта, медицина)
Країни з низьким рівнем розвитку інститутів	72,5%	4,2%	8,1%	15,2%
Країни із середнім рівнем розвитку інститутів	51,0%	12,8%	14,4%	21,8%
Країни з високим рівнем інститутів (успішні)	35,4%	24,6%	22,0%	18,0%

Прикладом успішної капіталізації міграційного ресурсу є досвід використання діаспорних облігацій (Diaspora Bonds). Країни, такі як Ізраїль та Індія, залучили мільярди доларів від своїх закордонних громад для фінансування національних програм модернізації. Зниження трансакційних витрат на переказ коштів є ще однією важливою детермінантою оптимізації фінансових потоків. Світова спільнота у межах Цілей сталого розвитку визначила орієнтир щодо зниження середньої вартості трансакцій до 3% від суми переказу. Станом на початок 2026 р. активне впровадження фінтех-технологій та цифрових банківських сервісів дозволило знизити середню глобальну вартість переказів з 6,5% до 4,8%, що вивільнило додатково близько 12 млрд USD для продуктивного використання в економіках країн походження [26].

Основні параметри таких інноваційних інвестиційних інструментів узагальнено в табл. 2.6. Оцінка фінансового виміру міграції буде неповною без аналізу країн призначення. Приплив іноземної робочої сили генерує значні

фіскальні та інвестиційні ефекти в розвинених економіках. Іммігранти збільшують пропозицію на ринку праці, що знижує витрати підприємств на оплату праці та підвищує рентабельність корпоративного сектору. Це, у свою чергу, стимулює зростання внутрішніх приватних інвестицій, оскільки компанії отримують можливість розширювати масштаби діяльності завдяки доступній робочій силі [30].

Таблиця 2.6 - Аналіз світової практики застосування спеціалізованих інвестиційних інструментів залучення капіталу мігрантів [30]

Фінансовий інструмент	Ключові країни-емітенти	Середня ставка доходності, %	Економічна мета емісії / Цільове призначення	Ефективність та макроекономічний результат
Diaspora Bonds (Діаспорні облігації)	Ізраїль, Індія, Ефіопія	3,5% – 5,5%	Фінансування масштабних інфраструктурних проєктів, покриття дефіциту бюджету	Висока (Ізраїль залучив понад 40 млрд USD за весь період дії програм)
Програми фінансового паритету (Matching Grants)	Мексика (програма «3x1»), Молдова («PARE 1+1»)	Грантове співфінансування	Стимулювання регіонального підприємництва, створення кооперативів	Середня (забезпечує розвиток локальної інфраструктури в селах)
Міграційні депозити (Remittance-Linked Deposits)	Філіппіни, Бангладеш, Туреччина	Вища за ринкову на 1-2 в.п.	Залучення безготівкової валютної ліквідності в комерційні банки	Висока (дозволяє стабілізувати золотовалютні резерви центробанків)

Крім того, висококваліфікована міграція безпосередньо впливає на залучення венчурного капіталу. Статистика патентної активності у США, Канаді та країнах Західної Європи фіксує, що понад 30% патентів у сфері високих технологій, біотехнологій та штучного інтелекту реєструються за участю фахівців-іммігрантів [21]. Це створює потужний інноваційний потенціал, який приваблює глобальних інституційних інвесторів, формуючи стійкі високотехнологічні кластери.

Проведена оцінка впливу міграційних процесів на рух інвестицій, грошових переказів та фінансових ресурсів дозволяє стверджувати, що міжнародна

мобільність населення виступає найважливішим драйвером транскордонного перерозподілу світового капіталу. Обсяг ресурсів, що циркулює у цій сфері, стабільно зростає, наближаючись до позначки в 1 трлн USD у 2026 році, що робить його порівнянним із провідними каналами міжнародного фінансування [23].

Економічний ефект міграційного капіталу має виражену інституційну залежність. У державах із низькою якістю державного менеджменту надходження від діаспори мають переважно споживчий характер, що хоч і знижує рівень бідності, проте може провокувати макроекономічні дисбаланси. Натомість побудова зрілої інституційної моделі (через інструменти діаспорних облігацій, грантових програм та валютних депозитів) дозволяє успішно трансформувати пасивні грошові перекази у довгострокові інвестиційні ресурси, які забезпечують модернізацію інфраструктури, розвиток підприємництва та фінансову стабільність держави.

2.3. Ризики та виклики для стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграційного тиску

Глобальна архітектура фінансових ринків та транскордонних потоків капіталу гостро реагує на масштабні демографічні зсуви. Міграційний тиск, який посилюється під впливом геополітичних шоків, військових конфліктів, економічної дивергенції та кліматичних змін, виступає потужним екзогенним чинником дестабілізації фінансових систем. Традиційно у науковій літературі приплин міграційного капіталу розглядається крізь призму позитивних ефектів для платіжного балансу [21-25; 28; 30-34]. Проте за умов критичного перевищення інституційної місткості держав, міграційний тиск генерує комплексні системні ризики.

Станом на 2026 рік ризикогенність міграційних процесів для стабільності капіталу виявляється у зростанні волатильності валютних ринків, тінізації фінансових потоків, посиленні інфляційного тиску на локальних ринках активів

та загрозах виникнення макроекономічних дисбалансів (таких як «голландська хвороба») [69]. Оцінка цих викликів потребує розробки чіткої класифікації ризиків та аналізу статистичних аномалій у структурі транскордонних фінансових операцій.

Вплив надмірного міграційного тиску на рух капіталу має асиметричний характер і формує загрози як для країн походження, так і для країн призначення. Для комплексного аналізу та декомпозиції цих загроз розроблено структурну класифікацію макрофінансових ризиків (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 - Матриця системних ризиків для стабільності капіталу в умовах міграційного тиску [16; 18; 47]

Тип макрофінансового ризику	Механізм деструктивного впливу на фінансову систему	Ключові індикатори вразливості	Об’єкт найбільшого ураження
Ефект «голландської хвороби»	Штучна ревальвація національної валюти через надмірний приплив трансфертів, що вбиває експорт.	Стрімке зростання реального ефективного обмінного курсу (REER).	Експортні галузі, платіжний баланс.
Тінізація фінансових потоків	Зростання частки неформальних каналів переказів (система «Хавала», готівковий імпорт).	Частка позабанківського готівкового обігу в загальній грошовій масі.	Банківська ліквідність, фіскальна система.
Інфляція попиту та бульбашки активів	Концентрація міграційного капіталу в непродуктивних секторах (нерухомість, сфера послуг).	Індекс цін на житлову нерухомість, темпи базової інфляції (CPI).	Внутрішній споживчий ринок.
Фіскальне перевантаження	Стрімке зростання видатків бюджету на соціальну та інфраструктурну адаптацію іммігрантів.	Частка дефіциту державного бюджету до ВВП.	Солідарна система, державний борг.

Найбільш підступним для фінансової стабільності країн-донорів є ефект «голландської хвороби» (Dutch Disease). Коли обсяг валютних переказів мігрантів перевищує критичний поріг у 10–15% від ВВП, національна валюта необґрунтовано зміцнюється [47]. Це знижує цінову конкурентоспроможність вітчизняних товарів на світовому ринку, провокує деіндустріалізацію та

консервує технологічну відсталість держави, роблячи її фінансову систему заручником зовнішніх міграційних трендів.

Суттєвим викликом для монетарних регуляторів під час міграційного тиску є відтік фінансових потоків в офіційно неконтрольований, тіньовий сектор. Прагнення мігрантів мінімізувати трансакційні витрати, оминути процедури фінансового моніторингу (KYC/AML) та бюрократичні обмеження призводить до масштабного використання неформальних платіжних систем (на кшталт «Хавала», «Фей чєн») та нерегульованих криптовалютних інструментів [33].

Для оцінки масштабів тінізації міграційного капіталу за регіонами світу сформовано порівняльний аналітичний зріз (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 - Оцінка питомої ваги неформальних (тіньових) каналів у структурі міграційних потоків капіталу за регіонами, 2024–2026 рр. [39; 49]

Регіон світу з високим міграційним тиском	Загальний обсяг переказів (оцінка), млрд USD	Частка тіньових каналів (готівка, Хавала), %	Обсяг недоотриманої ліквідності банками, млрд USD	Основний чинник вибору неформального каналу
Північна Африка та Близький Схід	78,5	38,2%	30,0	Жорсткий валютний контроль, недовіра до банків
Південна Азія	185,0	26,4%	48,8	Висока вартість офіційних банківських комісій
Латинська Америка	155,5	14,8%	23,0	Наявність великої частки нелегальних мігрантів
Східна Європа та Центральна Азія	62,0	32,5%	20,1	Санкційні обмеження, відключення від SWIFT

Статистика свідчить, що в окремих регіонах майже 40% міграційного капіталу циркулює поза офіційним банківським сектором [39]. Це позбавляє центральні банки можливості точного макроекономічного прогнозування, знижує рівень монетизації економіки та створює канали для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. В умовах фінансових обмежень 2024–2026 років

додатковим драйвером тінізації став стрімкий розвиток криптоактивів, частка яких у транскордонних переказах мігрантів у Східній Європі зросла до 18,5% [28].

Механізм руйнівного впливу неконтрольованого міграційного тиску на стійкість фінансових ресурсів має чітку послідовність етапів і реалізується через ланцюг макроекономічних деформацій. Процес трансформації міграційного тиску у фінансові дестабілізаційні шоки схематично відображено нижче (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 - Структурно-логічна схема формування фінансових ризиків під впливом міграційного тиску [48]

Для країн призначення (реципієнтів) міграційний тиск трансформується у фіскальний шок. Необхідність фінансування програм первинного облаштування, соціального захисту, охорони здоров'я та освіти для мільйонів мігрантів потребує колосальних бюджетних асигнувань, що призводить до розбалансування державних фінансів [23].

Масштабний приплив міграційного контингенту чинить безпосередній тиск на монетарну стабільність країн призначення через локальні інфляційні шоки. Фінансові ресурси, які іммігранти привозять із собою або отримують у формі первинної допомоги, миттєво випліскуються на споживчий ринок та ринок оренди житла. Це провокує різке зростання цін у великих мегаполісах та прикордонних регіонах, де концентрація мігрантів є найвищою.

Для оцінки глибини макроекономічних деформацій у країнах, що зазнали найбільшого міграційного тиску впродовж останніх років, розроблено порівняльну аналітичну таблицю індикаторів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 - Динаміка дестабілізаційних макроекономічних індикаторів у країнах під високим міграційним тиском, 2022–2026 рр. [21; 28]

Країна-реципієнт капіталу й міграції	Приріст іммміграційного контингенту, %	Зростання індексу цін на нерухомість (HPI), %	Додаткове навантаження на бюджет, % від ВВП	Рівень базової інфляції (CPI) на піку тиску, %
Німеччина	+4,8%	+12,4%	1,8%	6,5%
Польща	+8,5%	+24,2%	2,5%	11,2%
Туреччина	+12,0%	+68,5%	3,2%	45,0%
Колумбія	+6,2%	+14,1%	2,1%	9,4%

Дані табл. 2.9 демонструють пряму кореляційну залежність між темпами міграційного припливу та розбалансуванням локальних фінансових ринків. Найбільш критичні аномалії зафіксовано в Туреччині, де міграційний тиск наклався на м’яку монетарну політику, спровокувавши гіперінфляційні процеси та спекулятивний вибух на ринку нерухомості (зростання HPI на 68,5%). Навіть у стабільних економіках (Німеччина, Польща) додаткове фіскальне навантаження у розмірі близько 2% ВВП суттєво обмежило можливості держав щодо фінансування капітальних внутрішніх інвестицій, змушуючи уряди вдаватися до нарощування внутрішніх запозичень та збільшення суверенного боргу [28].

Зворотним боком цього процесу для країн-донорів є ризик фінансового виснаження через втрату найбільш продуктивної частини платників податків. Еміграція молодого та кваліфікованого населення призводить до падіння внутрішнього сукупного попиту, скорочення бази оподаткування та формування стійкого дефіциту солідарних пенсійних систем, що підриває довгострокову фінансову самостійність держав.

Таким чином, проведений аналіз засвідчує, що міграційний тиск генерує значні, системні ризики для стабільності транскордонних потоків капіталу та макроекономічної архітектури в цілому. Перевищення критичних порогів

міграційної місткості трансформує людські потоки із чинника економічного розвитку на тригер фінансової дестабілізації.

Для мінімізації зазначених викликів національні регулятори та міжнародні фінансові інституції мають кардинально переглянути інструменти моніторингу транскордонного капіталу. Пріоритетними кроками мають стати: детінізація каналів грошових переказів шляхом інтеграції сучасних фінтех-платформ, розробка жорсткихAML-протоколів для криптоактивів, формування фіскальних буферів для нівелювання інфраструктурного перевантаження бюджетів, а також впровадження монетарних інструментів стерилізації надлишкової валютної ліквідності задля запобігання ефекту «голландської хвороби». Лише за умови побудови гнучкої інституційної системи захисту фінансові системи зможуть абсорбувати міграційні шоки, трансформуючи зовнішні виклики у довгострокові джерела капіталізації.

Висновки до другого розділу

1. Встановлено, що станом на 2026 рік міжнародна міграція трансформувалася у чітко структуровану глобальну систему перерозподілу праці та капіталу (охоплюючи прогнозовано 295 млн осіб), у межах якої транскордонні мігранти становлять близько 3,6% населення планети, але генерують понад 9% світового ВВП завдяки вищій продуктивності праці в країнах-реципієнтах.

2. Доведено, що офіційні грошові перекази до країн із низьким та середнім рівнем доходу (прогнозований обсяг яких на 2026 рік становить 715 млрд USD) мають унікальну контрциклічну стійкість порівняно з приватними іноземними інвестиціями, виконуючи роль макроекономічного стабілізатора для країн-донорів під час криз та перевищуючи чисті обсяги ПІІ та офіційної допомоги розвитку (ODA).

3. Виявлено стійку інституційну залежність у характері використання міграційного капіталу: у країнах із високою якістю державного управління частка «проїдання» трансфертів на поточне споживання падає з 72,5% до 35,4%,

натомість майже чверть (24,6%) коштів успішно конвертується в прямі інвестиції в реальний сектор малого та середнього бізнесу.

4. Узагальнено ключові канали впливу міграційних процесів на світову фінансову архітектуру, серед яких виділено прямий фінансовий (покращення поточного рахунку платіжного балансу через трансферти), інвестиційний (активізація діаспорного підприємництва та капіталізація інновацій через brain circulation) та інституційно-кредитний канали (акумуляція ощадних депозитів мігрантів у банківських системах).

5. Виявлено, що надмірний міграційний тиск генерує системні макрофінансові ризики для обох сторін, провокуючи ефект «голландської хвороби» і загрозу деіндустріалізації в країнах-донорах (якщо обсяг переказів перевищує 10–15% від ВВП), а також викликаючи інфляційні шоки на ринках нерухомості (зокрема в Туреччині, де HPI зріс на 68,5%) та фіскальне перевантаження бюджетів до 2% від ВВП у країнах-реципієнтах.

6. Сформовано комплекс пріоритетних інституційних кроків для монетарних регуляторів, спрямованих на мінімізацію ризиків дестабілізації транскордонних фінансових потоків, що передбачає детінізацію неформальних каналів (де циркулює від 14,8% до 38,2% міграційного капіталу) за допомогою фінтех-платформ та жорстких AML-протоколів для криптоактивів, а також створення фіскальних буферів та інструментів стерилізації надлишкової валютної ліквідності.

РОЗДІЛ 3. ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ З УРАХУВАННЯМ МІГРАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ

3.1. Розвиток інституційних механізмів забезпечення стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграції

Трансформація міжнародної міграції на глобальний макроекономічний чинник та стрімке наближення обсягів пов'язаного з нею капіталу до позначки в 1 трлн USD станом на 2026 рік актуалізують проблему розробки та впровадження новітніх інституційних механізмів регулювання. Традиційні підходи національних регуляторів, орієнтовані на фіскальне стримування та адміністративне обмеження капітальних трансакцій, демонструють свою неефективність в умовах цифровізації фінансових ринків та диверсифікації міграційних каналів. Неконтрольований міграційний тиск, що супроводжується тінізацією фінансових потоків (зокрема, через системи типу «Хавала» та нерегульовані ринки криптоактивів), створює прямі загрози для монетарної і фіскальної стабільності як країн походження, так і країн призначення людського капіталу [1].

Розвиток інституційного середовища у сфері управління транскордонними потоками міграційного капіталу має базуватися на переході від концепції «репресивного контролю» до моделі «стимулюючого регулювання та деризикізації». Це передбачає створення цілісної екосистеми, яка б гармонізувала інтереси мігрантів, комерційних банківських інститутів, фінтех-провайдерів та держави. Основними векторами такої модернізації є детінізація трансфертів, зниження трансакційних витрат, диверсифікація інвестиційних інструментів діаспори та фіскальне нівелювання екзогенних шоків [16].

Сучасний інституційний механізм забезпечення стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграції є багаторівневою системою, що поєднує міжнародні стандарти, національне законодавство, цифрові платформи та спеціалізовані фінансові інструменти. Його головна мета полягає в

оптимізації трансформації приватних споживчих переказів мігрантів у довгострокові продуктивні інвестиційні ресурси для реального сектору економіки [2].

Логіко-структурну архітектуру та взаємозв'язок елементів модернізованого інституційного механізму відображено на схемі (рис. 3.1).

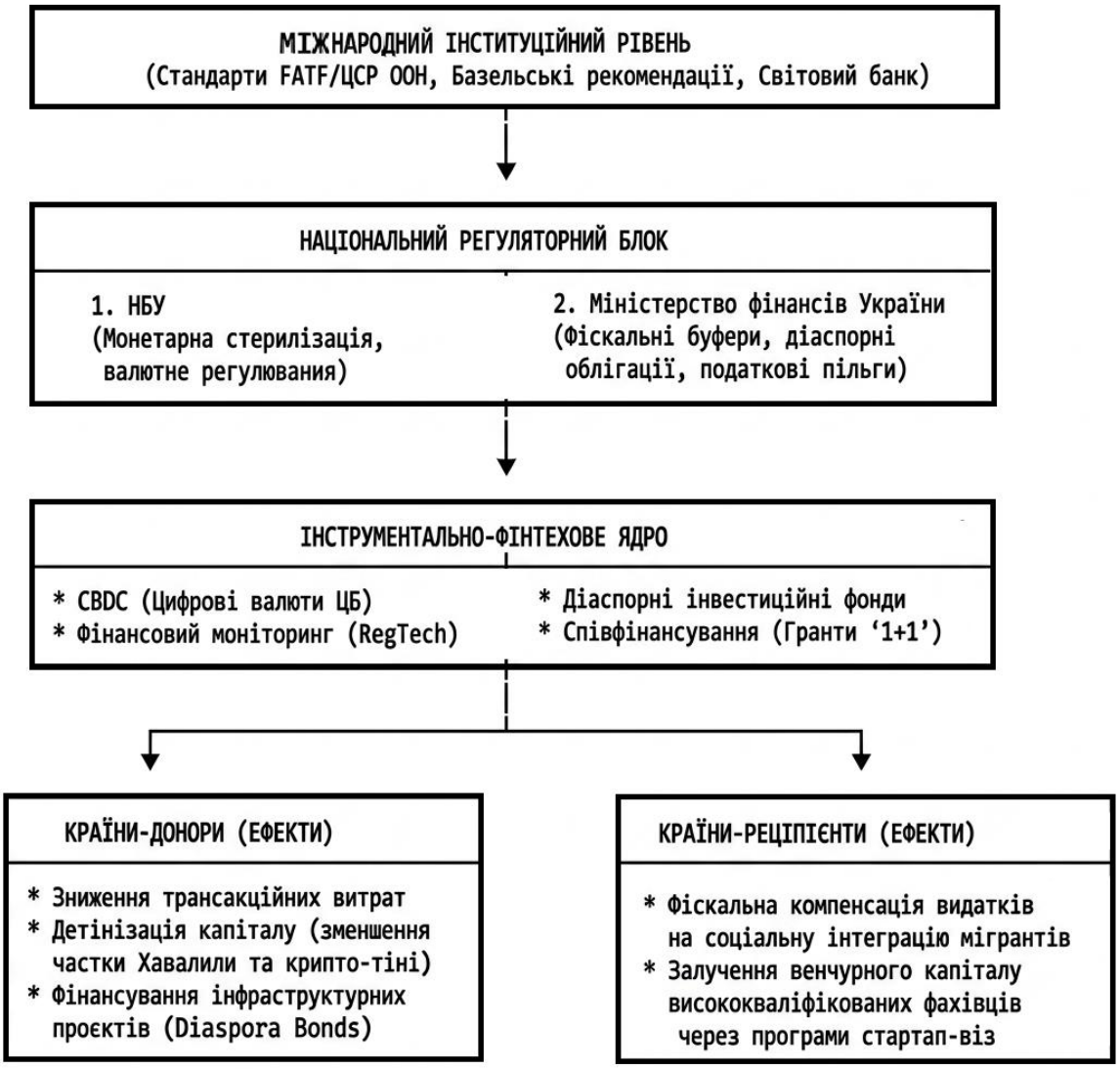

Рисунок 3.1 - Структурно-функціональна схема інституційного механізму забезпечення стабільності міграційних потоків капіталу [20; 36-39; 59; 61]

Як свідчить представлена архітектура на рис. 3.1, ефективність механізму залежить від координації дій між монетарними та фіскальними органами влади під егідою міжнародних регуляторних стандартів.

Ключовим елементом розвитку інституційних механізмів є цифрова трансформація інфраструктури грошових переказів. Станом на 2026 рік головним інструментом боротьби з неформальними платіжними системами (такими як «Хавала», чия частка в окремих регіонах Близького Сходу та Азії сягає 38%) визнано розгортання транскордонних платформ на базі цифрових валют центральних банків (CBDC) та інтеграцію фінтех-рішень [3].

Впровадження роздрібних та гуртових CBDC дозволяє повністю усунути посередництво з боку закордонних банків-кореспондентів, що радикально знижує вартість та підвищує швидкість трансакцій. Згідно з Цілями сталого розвитку ООН (ЦСР 10.c), інституційним орієнтиром є зниження середньої світової вартості переказів до рівня менше 3% від суми трансакції. Завдяки розвитку фінтех-інститутів цей показник уже демонструє позитивну динаміку в розрізі різних каналів надходження капіталу (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1 - Інституційні канали транскордонних міграційних переказів: оперативність і ризикоорієнтованість [11, 19]

Назва інституційного каналу переказів	Рівень прозорості та AML-комплаєнсу	Швидкість проведення розрахунків	Ступінь інституційного ризику для регулятора
Традиційні комерційні банки (SWIFT)	Найвищий (повна ідентифікація KYC)	2–5 банківських днів	Низький (прогнозований канал)
Міжнародні системи переказів (MTOs)	Високий (регульовані інституції)	Від декількох хвилин до 24 годин	Низький / Середній
Цифрові фінтех-оператори (Neobanks)	Високий (автоматизований RegTech)	Майже миттєво (реальний час)	Низький (інноваційно сприятливий)
Платформи на базі CBDC (експериментальні)	Абсолютний (вбудовані смарт-контракти)	Миттєво	Мінімальний (контроль центробанку)
Неформальні мережі (Хавала, крипто-тінь)	Відсутній (повна анонімність)	Миттєво (на довірі)	Критично високий (загроза фінансування тероризму)

Дані таблиці наочно демонструють, що фінтех-оператори та транскордонні системи CBDC мають колосальну економічну перевагу над традиційними банківськими інститутами, оскільки їхня вартість (0,8%–3,2%) повністю

вкладається у цільові орієнтири ООН [56]. Інституційне витіснення неформальних мереж можливе лише шляхом легального створення умов, за яких цифрові офіційні перекази будуть дешевшими та безпечнішими за «Хавалу».

Розвиток інституційного механізму вимагає від урядів країн походження відмови від пасивного використання переказів мігрантів як джерела покриття дефіциту платоспроможності домогосподарств. Стратегічним завданням є інституціоналізація інвестиційної поведінки діаспори через створення спеціальних фінансових інструментів [4].

Серед них особливе місце посідають:

1. Діаспорні інфраструктурні облігації (Diaspora Bonds): цільові цінні папери, що випускаються державою або національними банками розвитку для залучення довгострокових заощаджень закордонних співвітчизників. Інституційна привабливість таких облігацій базується на «патріотичному дисконті» — мігранти готові купувати єврооблігації своєї батьківщини за нижчою ставкою доходності, ніж ринкові інституційні інвестори, за умови прозорого цільового використання коштів [5].

2. Програми фінансового паритету (інституційні моделі «1+1» або «3x1»): механізм, за якого на кожен долар, інвестований мігрантом у розвиток локальної інфраструктури (будівництво доріг, лікарень, шкіл) або створення об’єктів малого бізнесу на батьківщині, державний та місцеві бюджети додають еквівалентну суму у вигляді гранту.

3. Remittance-linked деривативи та депозити: банківські продукти, які відкриваються мігрантами в національній валюті країни походження з підвищеною відсотковою ставкою, що захищена інструментами державного хеджування валютних ризиків [71].

Зворотним боком міграційного тиску є необхідність захисту фінансових систем від екзогенних шоків. Для країн-реципієнтів людського капіталу (наприклад, країн ЄС) інституційний механізм має включати створення спеціалізованих фіскальних буферів міграційної адаптації. Це суверенні фонди, які наповнюються у періоди економічного піднесення та використовуються для

компенсації раптових видатків державного бюджету на соціальне, медичне та інфраструктурне забезпечення іммігрантів під час безпекових чи геополітичних криз [6].

Для країн-донорів капіталу інституційний механізм макропруденційного нагляду з боку Центрального банку має бути спрямований на нейтралізацію ефекту «голландської хвороби». У разі фіксації критичного напливу валютних трансфертів (понад 15% від ВВП), який загрожує штучним переоціненням реального ефективного обмінного курсу (REER), регулятор повинен застосовувати інструменти монетарної стерилізації. До них належать випуск короткострокових нот центрального банку, підвищення нормативів обов'язкового резервування для валютних депозитів мігрантів та спрямування надлишкової валютної ліквідності у спеціальні фонди майбутніх поколінь за прикладом нафтових суверенних фондів [47].

Одночасно інститути фінансового моніторингу (RegTech) мають впроваджувати алгоритми машинного навчання та штучного інтелекту для моніторингу транскордонних трансакцій у реальному часі. Це дозволить автоматично верифікувати міграційні перекази, відокремлюючи законні родинні трансферти від нелегальних потоків капіталу, які намагаються уникнути оподаткування або використовуються для розмивання податкової бази (BEPS) [8].

Таким чином, розвиток інституційних механізмів забезпечення стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграції є базовою умовою для мінімізації макроекономічних ризиків та максимізації фінансових мультиплікаторів глобальної мобільності. Перехід від адміністративного придушення тіньових потоків до створення конкурентоспроможного офіційного цифрового середовища (через фінтех-рішення та платформи CBDC) дозволяє знизити вартість трансакцій до цільового рівня <3%, забезпечуючи повну прозорість та AML-комплаєнс відповідно до міжнародних стандартів FATF [19].

Побудова зрілої інституційної екосистеми, що включає інноваційні фінансові інструменти діаспори (такі як Diaspora Bonds та грантові програми паритетного співфінансування), дозволяє успішно трансформувати розпорошені

споживчі перекази мігрантів у довгостроковий інвестиційний ресурс для модернізації національних економік. У той же час, впровадження інструментів монетарної стерилізації та формування фіскальних буферів міграційної адаптації забезпечує високу резистентність національних фінансових систем до екзогенних шоків, гарантуючи збалансований розвиток і стабільність платіжних балансів країн у довгостроковій перспективі.

3.2. Інтеграція міграційної політики та фінансових стратегій у зовнішньоекономічне регулювання

Сучасний етап розвитку глобальної архітектури світового господарства характеризується глибокою конвергенцією ринків праці та капіталу. Станом на 2026 рік традиційні інструменти зовнішньоекономічного регулювання, які тривалий час базувалися виключно на класичному протекціонізмі, митному контролі та стимулюванні товарного експорту, демонструють обмежену ефективність. Обсяг капіталу, пов’язаного з міжнародною міграцією, впевнено наближається до позначки в 1 трлн USD, що перетворює транскордонну мобільність населення на ключовий чинник макроекономічної стабільності та формування платіжних балансів більшості держав світу [81].

За цих умов виникає об’єктивна необхідність інтеграції міграційної політики та фінансових стратегій у єдину комплексну систему зовнішньоекономічного регулювання країни з врахуванням регіонального рівня. Перехід до нової парадигми передбачає сприйняття міграційних потоків не як дестабілізаційного виклику чи ізольованого демографічного явища, а як стратегічного фінансово-економічного ресурсу. Механізм державної політики зміцнення міграційної безпеки регіонів України в умовах війни представлено на рис. А.1., додатку А. Формування інтегрованого механізму дозволяє країнам-донорам максимізувати інвестиційну віддачу від діаспори, а країнам-реципієнтам — оптимізувати витрати на адаптацію іммігрантів та капіталізувати залучений інтелектуальний потенціал [32].

Інтеграція міграційного та фінансового інструментарію у загальну стратегію зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) потребує створення дворівневої системи регулювання, яка поєднує внутрішньодержавні макропруденційні фільтри та зовнішні міжнародно-правові договори. Основна мета такої інтеграції полягає у забезпеченні синергетичного ефекту, за якого рух людських ресурсів збалансовується адекватними за обсягом і спрямованістю зустрічними фінансовими інвестиціями.

Концептуальну архітектуру та взаємодію елементів інтегрованої системи зовнішньоекономічного регулювання відображено на схемі (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 - Структурно-логічна схема інтеграції міграційної та фінансової політики в систему ЗЕД [20; 36-39; 59; 61]

Модель демонструє, що інтегрований підхід нівелює традиційні ризики автономного регулювання, переводячи взаємодію країн у площину взаємовигідного партнерства (win-win сценарій) [36].

Для держав, що виступають чистими експортерами робочої сили, інтеграція фінансових стратегій у зовнішньоекономічне регулювання є питанням

економічного виживання. Замість пасивного адміністрування надходжень, сучасні фінансові стратегії ЗЕД передбачають активну стимуляцію діаспорного підприємництва та інституціоналізацію трансфертів [63].

Основними інструментами фінансових стратегій країн походження є:

1. Податкові стимули та інвестиційні преференції: звільнення представників діаспори від сплати митних зборів при імпорті високотехнологічного обладнання для заснування бізнесу на батьківщині, а також надання «податкових канікул» на термін до 3–5 років для підприємств із часткою капіталу мігрантів понад 25% [74].

2. Угоди про уникнення подвійного оподаткування: розширення мережі міжнародних податкових конвенцій, які захищають доходи та заощадження мігрантів від повторного фіскального обкладення у країні перебування та країні походження.

3. Спеціальні суверенні інструменти: емісія цільових єврооблігацій діаспори (Diaspora Bonds) та відкриття інвестиційних рахунків у національній валюті з державними гарантіями захисту від девальвації.

Важливим критерієм успішності інтегрованого регулювання є структура та фінансові параметри міжнародних угод, які укладаються між країнами-партнерами (табл. 3.2). Порівняльний аналіз яскраво демонструє переваги патріотично-інфраструктурної та фіскально-стимулюючої моделей. Країни, які інтегрували міграційну політику в національну стратегію залучення інвестицій, демонструють найвищі показники макроекономічної стійкості до зовнішніх шоків.

Для країн-реципієнтів (переважно розвинених держав ОЕСР), інтеграція фінансових стратегій у міграційну політику спрямована на вирішення двох завдань: компенсацію фіскальних витрат на первинну адаптацію іммігрантів та стимулювання імпорту висококваліфікованого людського капіталу (High-skilled migration) [57].

Таблиця 3.2 - Порівняльний аналіз моделей інтеграції міграційної та фінансової політики у зовнішньоекономічних стратегіях країн [20; 36-39; 59; 61]

Тип інтегрованої зовнішньоекономічної стратегії	Ключові інструменти реалізації	Фінансові ефекти для платіжного балансу	Ступінь мінімізації ризику «відтоку мізків»	Ефективність залучення інвестицій діаспори
Фіскально-стимулююча модель (Мексика, Філіппіни)	Податкові пільги на імпорт капіталу, інвестиційні програми «3х1», субсидування фінтех-переказів.	Високий (стабільний приплив валюти, фінансування дефіциту поточного рахунку).	Середній (часткове повернення капіталу через бізнес).	Висока (активна участь діаспори в малому бізнесі).
Патріотично-інфраструктурна модель (Ізраїль, Індія)	Емісія довгострокових *Diaspora Bonds*, створення суверенних фондів під управлінням діаспори.	Максимальний (залучення мільярдних довгострокових кредитів під низький відсоток).	Високий (трансформація в концепцію *brain circulation*).	Найвища (фінансування масштабних R&D та інфраструктури) [5].
Жорстко регульована державна модель (Країни Затоки)	Квотування робочої сили, жорсткий валютний контроль, обов'язкове безготівкове депонування.	Специфічний (високий відтік капіталу, що компенсується експортом сировини).	Низький (орієнтація суто на низькокваліфіковану працю).	Мінімальна (капітал мігрантів не інвестується всередині).
Інституційно-пасивна модель (Країни з перехідною економікою)	Відсутність спеціальних інструментів, стандартний фіскальний контроль, базові умови комплаєнсу.	Помірний (волатильні надходження, висока частка тіньового сектора / «Хавали»)	Мінімальний (неконтрольоване вимивання людського капіталу).	Низька (кошти спрямовуються переважно на споживання).

Розвинені країни активно використовують інструменти селективної імміграційної політики, інтегрованої з програмами залучення венчурного капіталу:

1. Програми «стартап-віз» та «золотих віз» (Visa for Investors): надання права на постійне проживання та податкових преференцій іноземним громадянам,

які здійснюють прямі інвестиції в реальний сектор економіки або створюють технологічні стартапи із залученням місцевих працівників.

2. Міграційно-фіскальні угоди про розподіл витрат: укладання двосторонніх міжурядових договорів, за якими країна призначення частково компенсує країні походження витрати на первинну освіту та підготовку фахівців (наприклад, медичного персоналу чи інженерів), якщо еміграція цих кадрів має масовий характер.

3. Створення цільових фондів міграційної адаптації: акумуляція частини податкових надходжень, які сплачують працюючі мігранти, у спеціалізовані суверенні або муніципальні фонди для фінансування програм мовної інтеграції, професійної перекваліфікації та розбудови соціального житла, що знімає додаткове навантаження з класичного державного бюджету [28].

Глобальний характер міграційних та фінансових потоків унеможливлює ефективне регулювання на рівні окремої держави. Станом на 2026 рік особливого значення набуває міжнародна координація дій у межах діяльності FATF, Світового банку та Міжнародного валютного фонду, спрямована на детінізацію транскордонних трансфертів.

Інтегрована стратегія зовнішньоекономічного регулювання включає обов’язкове впровадження автоматизованих систем фінансового моніторингу на базі технологій RegTech. Спільне впровадження країнами-партнерами цифрових валют центральних банків (CBDC) та створення міждержавних розрахункових шлюзів дозволяє знизити середню вартість переказів до рівня менше 3%, що автоматично позбавляє економічного сенсу функціонування нелегальних платіжних систем типу «Хавала» [18]. Це не лише повертає міграційний капітал в офіційне макроекономічне поле, а й суттєво підвищує рівень банківської ліквідності та стабільність національних валютних ринків.

Інтеграція міграційної політики та фінансових стратегій у систему зовнішньоекономічного регулювання є об’єктивною вимогою сучасної геоекономічної реальності. Створення збалансованих концептуальних моделей, у межах яких рух людських ресурсів супроводжується цілеспрямованим розвитком

інвестиційних інструментів (таких як Diaspora Bonds, податкові канікули, грантові програми «3x1»), дозволяє трансформувати потенційні дестабілізаційні ризики міграційного тиску у довгострокові чинники сталого економічного зростання.

Для країн походження інтегрований підхід забезпечує ефективну конверсію пасивного споживчого капіталу в продуктивні прямі інвестиції в реальний сектор економіки та стимулює інноваційний обмін. Для країн призначення використання фінансово-міграційних інструментів і спеціалізованих фіскальних буферів дає змогу оптимізувати бюджетні видатки, залучити додатковий венчурний капітал та гарантувати загальну монетарну та солідарну стабільність в умовах глобальних демографічних змін.

3.3. Використання інноваційних інструментів для забезпечення стійкості фінансових систем у контексті міжнародної міграції

Міжнародна міграція та фінансові потоки, що її супроводжують, більше не можуть оцінюватися виключно за допомогою класичних методів статистичного обліку та традиційного банківського адміністрування. Застаріла кореспондентська інфраструктура, обтяжена значними комісіями та багаторівневим комплаєнсом, створює передумови для відтоку значної частини міграційного капіталу в неформальні платіжні системи або неконтрольовані децентралізовані криптомережі, що позбавляє центральні банки можливості точного макроекономічного прогнозування.

Забезпечення макроекономічної стійкості фінансових систем потребує розгортання інноваційного інструментарію на базі цифрових валют центральних банків, технологій штучного інтелекту, автоматизованого регуляторного моніторингу та новітніх сек’юритизаційних моделей. Проведення системного інституційного аналізу цих інструментів дозволяє оцінити їхній реальний вплив на швидкість, прозорість та безпеку транскордонних операцій, а також визначити потенціал капіталізації заощаджень діаспори без ризику розбалансування національних ринків [31].

Головним вектором детінізації міграційного капіталу є впровадження багатосторонніх платформ цифрових валют центральних банків (*multi-CBDC*, наприклад, міжнародних проєктів на зразок *mBridge*). Цифровізація каналів розрахунків дозволяє повністю усунути посередництво комерційних закордонних банків, що радикально змінює структуру трансакційних витрат та наближає фінансову систему до виконання Цілей сталого розвитку ООН щодо зниження вартості трансфертів [48].

Застосування смарт-контрактів у мережах CBDC надає регуляторам унікальну можливість моніторингу та забезпечення «цільового призначення» коштів. На відміну від готівкових трансфертів, цифровий капітал може бути запрограмований виключно на оплату послуг охорони здоров'я, вищої освіти або інвестицій у малий бізнес на батьківщині мігранта. Це знижує інфляційний тиск на споживчому ринку країни-донору, нівелює ризики нецільового використання грошової допомоги та максимізує продуктивний мультиплікатор заощаджень.

Для об'єктивної оцінки функціональних та інституційних переваг сучасних інноваційних інструментів проведено порівняльний аналіз каналів транскордонних міграційних переказів, результати якого наведено у табл. 3.3. Дані підтверджують, що платформи mCBDC мають найвищу регуляторну спроможність, оскільки вбудовані криптографічні протоколи забезпечують повну прозорість трансакцій за мінімального операційного ризику. Розвиток фінтех-операторів та необанків дозволяє успішно конкурувати з тіньовими неформальними мережами, переспрямовуючи капітал мігрантів з анонімного обігу до офіційного макроекономічного сектору, що розширює ресурсну базу національних комерційних банків.

Масштабні міграційні переміщення формують колосальні масиви трансакційних даних дрібного обсягу, що унеможливлює здійснення ефективного ручного комплаєнсу. Інтеграція штучного інтелекту (AI) та алгоритмів машинного навчання в межах систем RegTech дозволяє докорінно змінити філософію фінансового нагляду.

Таблиця 3.3 – Інституційні характеристики каналів транскордонних міграційних переказів та технологій деризикізації [30; 46-48; 85]

Канал надходження та інноваційний інструмент	Операційна швидкість розрахунків	Рівень прозорості та AML-комплаєнсу	Інституційні ризики для фінансової системи	Головний ефект для забезпечення стійкості регулятора
Міжнародні платформи CBDC (mCBDC)	Миттєво (в реальному часі)	Абсолютний (вбудований державний кодинг)	Мінімальний (контролюється центральними банками)	Повне витіснення неформальних мереж, мінімізація посередницьких витрат
Цифрові необанки та фінтех-оператори	Від декількох хвилин до 24 годин	Високий (автоматизований RegTech-комплаєнс)	Низький (залежність від стійкості API-інфраструктури)	Зростання безготівкового обігу, підвищення банківської ліквідності.
Традиційний банківський сектор (SWIFT)	Кілька банківських робочих днів	Високий (класичний багаторівневий KYC)	Помірний (ризик затримок ліквідності у банках-кореспондентах)	Базовий облік платіжного балансу за високих витрат на обслуговування
Децентралізовані стаблкоїни (DeFi)	До кількох хвилин	Обмежений (псевдоанонімність адрес)	Високий (загроза хакерських атак та регуляторних лакун)	Альтернативний канал ліквідності в умовах санкцій, ризик капітальних витоків.
Тіньові неформальні мережі (Хавала)	В межах доби (на засадах довіри)	Відсутній (повна анонімність трансакцій)	Критичний (загроза легалізації брудних доходів)	Дестабілізація готівкового ринку валюти, розмивання податкової бази

Штучний інтелект здійснює безперервний поведінковий аналіз та інтелектуальний скоринг транскордонних потоків у режимі реального часу. На основі аналізу великих даних (Big Data) система будує динамічний профіль користувача. Якщо параметри переказу збігаються зі стандартними патернами поведінки трудового мігранта (певною періодичністю, стабільністю сум, фіксованим переліком бенефіціарів), трансакція верифікується автоматично без створення штучних регуляторних бар'єрів [47].

У разі фіксації системних аномалій — таких як структурування операцій (навмисне дроблення сум з метою уникнення лімітів моніторингу), раптова нетипова зміна юрисдикцій або інтеграція з неперевіреними криптогаманцями —

система миттєво маркує операцію як ризикову. Це дозволяє центральним банкам гнучко блокувати нелегальні фінансові потоки (Illegal Financial Flows), пов'язані з розмиванням податкової бази, не створюючи при цьому перешкод для легітимних родинних трансфертів [46].

Для забезпечення стійкості фінансової системи країни-донору критично важливо трансформувати приватні перекази у довгострокові капітальні інвестиції. Станом на 2026 рік на зміну класичним інструментам прийшли цифрові сек'юритизаційні та токенізовані технології, які суттєво підвищують рівень залучення фінансових ресурсів діаспори [48]. Найбільшу ефективність у світовій практиці демонструють такі інновації:

1. Токенізовані діаспорні облігації (Tokenized Diaspora Bonds): переведення суверенних інфраструктурних облігацій у формат цифрових токенів на базі смарт-контрактів. Це дозволяє усунути високий поріг входу — мігрант може інвестувати будь-яку дрібну суму безпосередньо через мобільний додаток, оминаючи іноземних інституційних брокерів та складні бюрократичні процедури фондових ринків.

2. Сек'юритизація майбутніх потоків переказів (Future Flow Securitization): фінансовий механізм, за якого держава або великі комерційні банки використовують стабільні, прогнозовані майбутні обсяги валютних надходжень від мігрантів як заставне забезпечення (колатераль) для випуску єврооблігацій на міжнародних ринках капіталу [6]. Це дозволяє країнам із низьким суверенним кредитним рейтингом залучати довгостроковий капітал під низький відсоток.

3. Цифрові краудфандингові платформи паритетного співфінансування (Matching Grants): інституційні моделі (на кшталт «1+1» або «3+1»), де кошти, надіслані мігрантом через спеціалізовану краудфандингову платформу на фінансування регіональних стартапів чи інфраструктури, автоматично доповнюються грантами міжнародних фінансових організацій (МФО) або державними субсидіями [80].

Для порівняльного аналізу механізмів реалізації та результативності цих

інструментів у глобальній практиці сформовано матрицю інституційних ефектів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 - Інституційна результативність інноваційних фінансових інструментів залучення капіталу діаспори [30; 46-48; 85]

Інноваційний інструмент капіталізації	Пріоритетна сфера спрямування капіталу	Ключовий макроекономічний ефект для фінансової системи	Головний інструмент стимулювання мігрантів	Інституційні обмеження та бар'єри впровадження
Сек'юритизація майбутніх потоків (Future Flow)	Великі інфраструктурні проєкти, логістика, енергетика.	Отримання вищих інвестиційних рейтингів, стабілізація золотовалютних резервів.	Гарантії міжнародних банків розвитку, зниження ризику дефолту.	Необхідність наявності стабільного та юридично прозорого потоку через офіційні банки.
Токенізовані інфраструктурні облігації	Муніципальні проєкти, відновлення регіонів, малий бізнес.	Диверсифікація внутрішнього боргу, зниження залежності від зовнішніх кредиторів.	Мінімальний поріг входу, патріотичний інтерес, простота цифрового інтерфейсу.	Ризики кібербезпеки платформ, відсутність чіткого законодавства про цифрові активи.
Цифровий краудфандинг (Blended Finance)	Локальне підприємництво, фермерські кооперативи, медицина.	Створення робочих місць у регіонах, деіндустріалізація бідних провінцій.	Державне грантове співфінансування, безповоротне подвоєння капіталу.	Залежність від фіскальної спроможності та прозорості місцевих органів влади.

Аналітичні дані табл. 3.4 засвідчують високу резистентність механізмів сек'юритизації майбутніх потоків переказів під час світових макроекономічних криз: стабільний приплив міграційної валюти виступає надійним забезпеченням, що дозволяє урядам країн підтримувати платоспроможність національних фінансових систем. Токенізовані облігації довели свою спроможність трансформувати розпорошений дрібний капітал діаспори безпосередньо у реальний сектор економіки, оминаючи посередників та знижуючи фіскальний тиск на державний бюджет.

Для країн призначення (реципієнтів), які зазнають значного міграційного тиску під впливом геополітичних чи кліматичних шоків, інноваційним інструментом мінімізації фіскальних ризиків є випуск катастрофічних гуманітарних облігацій. Цей дериватив працює за принципом страхового тригера: інвестори отримують підвищений купонний дохід у стабільні періоди, проте у разі виникнення форс-мажорного міграційного припливу, який перевищує заздалегідь визначені інституційні ліміти, зобов'язання з виплати тіла облігації перед інвесторами тимчасово анулюються, а весь акумульований капітал миттєво конвертується у дохід бюджету для покриття видатків на первинну адаптацію та розбудову соціальної інфраструктури [62].

Для країн походження, що стикаються з ризиком «голландської хвороби» через надмірну ревальвацію національної валюти під тиском масових трансфертів, монетарні інновації передбачають створення автоматизованих цифрових фондів стабілізації міграційної ліквідності. Центральний банк за допомогою ШІ-алгоритмів здійснює автоматичну стерилізацію надлишкової валютної маси, яка надходить через офіційні цифрові системи, та диверсифіковано розміщує її у закордонних високоліквідних активах. Це стримує спекулятивний тиск на національну валюту та зберігає цінову конкурентоспроможність вітчизняного експорту на світових ринках [48].

Таким чином, інституційний та інструментальний аналіз свідчить, що впровадження інноваційних фінансових інструментів є фундаментальним чинником забезпечення стійкості фінансових систем в умовах міжнародної міграції станом на 2026 рік. Перехід на цифрові розрахункові платформи mCBDC дозволяє оптимізувати трансакційні витрати, що забезпечує успішне витіснення неформальних тіньових каналів та залучення капіталу діаспори в легальний обіг.

Інтеграція технологій штучного інтелекту, RegTech-моніторингу, токенізованих інфраструктурних облігацій та механізмів сек'юритизації майбутніх потоків дозволяє фінансовим регуляторам гнучко управляти макроекономічними ризиками. Це трансформує міграційний тиск із чинника потенційної дестабілізації у потужне джерело довгострокової капіталізації та

стійкого інноваційного розвитку як для країн походження, так і для країн призначення людського капіталу.

Висновки до третього розділу

1. Рекомендовано багаторівневий інституційний механізм забезпечення стабільності транскордонних потоків капіталу в умовах міграції, що базується на відмові від концепції «репресивного контролю» на користь моделі «стимулюючого регулювання та деризикізації». Механізм дозволяє об’єднати інтереси мігрантів, фінтех-провайдерів і держави для ефективної конверсії приватних споживчих переказів у довгострокові продуктивні інвестиції для реального сектору економіки.

2. Запропоновано класифікацію моделей інтеграції міграційної та фінансової політики у зовнішньоекономічних стратегіях країн, яка виокремлює фіскально-стимулюючу, патріотично-інфраструктурну, жорстко регульовану державну та інституційно-пасивну моделі. Визначено, що інтеграція міграційного чинника в межах патріотично-інфраструктурних підходів забезпечує найвищий ступінь макроекономічної стійкості національних фінансових систем до зовнішніх шоків.

3. Вдосконалено інструментарій фінансового моніторингу транскордонних трансфертів через інтеграцію технологій RegTech на базі алгоритмів машинного навчання та штучного інтелекту. Це забезпечує можливість проведення інтелектуального поведінкового аналізу операцій у реальному часі, автоматично відокремлюючи законні родинні трансферти від нелегальних фінансових потоків, спрямованих на розмивання податкової бази (BEPS), без створення штучних регуляторних бар’єрів.

4. Актуалізовано необхідність цифрової трансформації транскордонної платіжної інфраструктури шляхом розгортання багатосторонніх платформ на базі цифрових валют центральних банків (mCBDC). Обґрунтовано, що використання вбудованих смарт-контрактів мінімізує інституційні ризики та усуває

посередництво закордонних банків-кореспондентів, забезпечуючи зниження вартості трансакцій до цільового орієнтиру ООН (<3%) та економічне витіснення тіньових платіжних систем (зокрема, «Хавали»).

5. Рекомендовано країнам-донорам людського капіталу диверсифікувати систему залучення заощаджень діаспори через упровадження таких інноваційних інструментів, як токенізовані інфраструктурні облігації (Tokenized Diaspora Bonds), механізми сек'юритизації майбутніх потоків переказів (Future Flow Securitization) та цифрові краудфандингові платформи паритетного співфінансування (моделі «1+1» та «3x1») для децентралізованого фінансування регіонального розвитку.

6. Запропоновано комплекс макропруденційних та фіскальних інструментів деризикізації для нейтралізації екзогенних шоків, що передбачає: для країн походження — створення автоматизованих цифрових фондів стабілізації та застосування інструментів монетарної стерилізації Центрального банку з метою стримування «голландської хвороби»; для країн призначення — емісію катастрофічних гуманітарних облігацій (Humanitarian Catastrophe Bonds) та формування фіскальних буферів для оптимізації соціальних видатків державного бюджету.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі запропоновано та обґрунтовано теоретичні, методичні і наукові засади щодо щодо стратегічних пріоритетів і напрямів регулювання впливу міжнародної міграції на стабільність транскордонних потоків капіталу. Результати дослідження зводяться до такого:

1. Міжнародна міграція в сучасних умовах функціонує не лише як демографічний процес, а як важливий чинник перерозподілу фінансових ресурсів і людського капіталу, що здатний одночасно посилювати структурні дисбаланси та створювати передумови для економічного розвитку залежно від якості державного регулювання. Переміщення робочої сили супроводжується формуванням стійких фінансових зв'язків між країнами походження та країнами призначення, впливаючи на інвестиційну активність, валютний ринок, ринок праці та рівень соціально-економічної стабільності.

2. Управління транскордонними потоками капіталу потребує переходу від обмежувальних адміністративних заходів до моделей партнерської взаємодії держави, бізнесу та міжнародних фінансових організацій, що забезпечує зниження інвестиційних ризиків та підвищення стійкості фінансової системи. Особливого значення набуває використання механізмів державно-приватного партнерства, міжнародних гарантій та інструментів змішаного фінансування, які сприяють залученню довгострокового капіталу навіть в умовах підвищеної економічної невизначеності.

3. Грошові перекази мігрантів виконують стабілізаційну функцію для платіжного балансу та валютного ринку, оскільки забезпечують регулярний приплив іноземної валюти та підтримують внутрішній попит. Водночас їх надмірна концентрація у сфері поточного споживання обмежує інвестиційний потенціал економіки, знижує можливості накопичення капіталу та підсилює ризики інфляційного тиску, особливо на локальних ринках товарів, послуг і нерухомості.

4. Сучасні теорії міграції дозволяють розглядати міжнародну мобільність населення не лише через призму втрати людського капіталу, а як механізм циркуляції знань, професійного досвіду та фінансових ресурсів між країнами. У цьому контексті міграція стає одним із чинників технологічного оновлення економіки, розвитку підприємництва та поширення інноваційних практик через залучення потенціалу діаспори та реемігрантів.

5. Поєднання інструментів підтримки реміграції з механізмами капіталізації переказів створює можливості для трансформації приватних фінансових надходжень у довгострокові інвестиційні ресурси, спрямовані на модернізацію економіки та відновлення інфраструктури. Такі механізми сприяють переорієнтації коштів із сфери споживання до виробничих інвестицій, розвитку малого та середнього бізнесу, а також формуванню нових джерел економічного зростання.

6. Розмежування джерел зовнішнього фінансування за напрямами їх походження та функціонального призначення сприяє підвищенню ефективності державної політики залучення капіталу, особливо за умов цифровізації економіки та гармонізації регуляторного середовища з європейськими стандартами. Це створює передумови для більш раціонального використання інвестиційних ресурсів і підвищення рівня довіри з боку міжнародних інвесторів та фінансових партнерів.

7. Світова міграційна система охоплює близько 295 мільйонів осіб і є одним із ключових механізмів глобального перерозподілу праці та капіталу, формуючи вагомий внесок у створення світового валового продукту. Масштаби міжнародної мобільності населення свідчать про її визначальний вплив на розвиток світової економіки, трансформацію ринків праці та формування нових фінансових потоків між регіонами.

8. Перекази мігрантів до країн із низьким та середнім рівнем доходу характеризуються вищою стійкістю порівняно з іншими джерелами зовнішнього фінансування та забезпечують підтримку економічної активності в періоди кризових коливань.

9. Якість інституційного середовища безпосередньо впливає на структуру використання міграційного капіталу: зі зростанням ефективності державних інститутів збільшується частка коштів, спрямованих на підприємництво, заощадження та розвиток людського капіталу..

10. Вплив міжнародної міграції на фінансову систему реалізується через кілька взаємопов'язаних каналів: трансфертний, інвестиційний, банківський та інституційний, кожен із яких по-різному впливає на макроекономічну стабільність держав.

11. Надмірна залежність економіки від міграційних переказів створює ризики втрати конкурентоспроможності експортних секторів, тоді як країни-реципієнти стикаються з додатковим навантаженням на ринок житла, бюджетну систему та соціальну інфраструктуру.

12. Скорочення частки неформальних каналів переміщення коштів та посилення фінансової прозорості потребують ширшого використання цифрових платіжних технологій, сучасних інструментів фінансового моніторингу та механізмів протидії відмиванню коштів. Розвиток фінтех-рішень сприяє зменшенню трансакційних витрат, підвищенню швидкості переказів та зростанню довіри до офіційних фінансових каналів.

13. Інтеграція міграційної та фінансової політики створює умови для ефективнішого залучення ресурсів діаспори, підвищення інвестиційної активності та зміцнення стійкості національної економіки до зовнішніх шоків. Узгодження інструментів міграційного та фінансового регулювання дозволяє використовувати міграційний потенціал як додатковий фактор економічного розвитку та структурної модернізації.

14. Використання інноваційних фінансових інструментів, зокрема діаспорних облігацій, сек'юритизації майбутніх переказів, токенізованих активів і цифрових платформ співфінансування, розширює можливості мобілізації капіталу та забезпечує додаткові джерела фінансування економічного розвитку.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Абдуллаєва А. Перспективи інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення / А. Абдуллаєва, В. Данилюк, Д. Мазур // Економіка та суспільство. – 2025. – Вип. 72. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-44 (дата звернення: 25.05.2026).

2. Амоша О. Про формулу стратегії повоєнної економічної реструктуризації / О. Амоша, О. Амоша // Економіка промисловості. – 2023. – № 1 (101). – С. 68–78. – Режим доступу: https://doi.org/10.15407/2023.01.068 (дата доступу: 25.05.2026).

3. Башловка К. А. Міграція та міграційна політика в умовах глобалізації / К. А. Башловка // Електронний інституційний репозитарій Київського національного університету імені Тараса Шевченка (eKNUTSHIR). – 2025. – Режим доступу: https://ir.library.knu.ua/handle/15071834/6737 (дата звернення: 25.05.2026).

4. Бестужева С. Україна в процесах міжнародної міграції робочої сили: аналітичне дослідження / С. Бестужева, В. О. Козуб, М. Горобинська // Економіка та суспільство. – 2023. – Вип. 48. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-71 (дата звернення: 25.05.2026).

5. Богун В. С. Фінансові механізми стимулювання інвестицій у відновлення економіки України після війни / В. С. Богун // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки. – 2025. – С. 73–80. – Режим доступу: https://doi.org/10.32689/2523-4536/77-10 (дата звернення: 25.05.2026).

6. Бодашевська Ю. С. Роль міграційних теорій в соціально-економічному відновленні територіальних громад / Ю. С. Бодашевська // Ефективна економіка. – 2024. – № 3. – Режим доступу: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.93 (дата звернення: 25.05.2026).

7. Бражна Л. В. Аналіз розвитку та фінансового стану підприємств у

військовий період / Л. В. Бражна // Економіка, управління та адміністрування. – 2023. – С. 79–85. – Режим доступу: https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-79-85 (дата звернення: 25.05.2026).

8. Васильців Т. Стратегічні імперативи державної політики протидії гібридним загрозам і забезпечення економічної безпеки України / Т. Васильців, Р. Лупак, В. Волошин // Економіка України. – 2021. – № 64. – С. 32–51. – Режим доступу: https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.02.032 (дата звернення: 25.05.2026).

9. Воронко О. С. Вплив глобалізації на міжнародну міграцію робочої сили / О. С. Воронко // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. – 2023. – Вип. 73. – С. 69–72. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-73-10 (дата звернення: 25.05.2026).

10. Гаврилюк І. Перспективи відновлення та розвиток міжнародного фінансового потоку в Україні після завершення війни / І. Гаврилюк // Сталий розвиток економіки. – 2025. – С. 405–410. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-56 (дата звернення: 25.05.2026).

11. Гайдуцький А. П. Залучення іноземного капіталу: кейс воєнного часу / А. П. Гайдуцький // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2023. – Вип. 128 (3). – С. 30–41. – Режим доступу: https://doi.org/10.31617/3.2023(128)03 (дата звернення: 25.05.2026).

12. Гайдуцький А. П. Соціально-економічні механізми повернення українських мігрантів і діаспори в Україну / А. П. Гайдуцький // Інвестиції: практика та досвід. – 2023. – № 9. – С. 22–27. – Режим доступу: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.9.22 (дата звернення: 25.05.2026).

13. Гармата О. В. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні / О. В. Гармата, В. О. Кучер, І. В. Здреник, В. М. Парасюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (Серія юридична). – 2023. – Вип. 3. – С. 189–196. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-3-24 (дата звернення: 25.05.2026).

14. Житар М. О. Інноваційні фінансові інструменти для відновлення та

розвитку економіки України в умовах воєнного стану / М. О. Житар // Інституційний репозитарій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. – 2025. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua (дата звернення: 25.05.2026).

15. Заяць Р. М. Проблематика та стратегічна візія державної міграційної політики в умовах викликів війни та потреби в євроінтеграції України / Р. М. Заяць, Б. Б. Семак // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. – 2024. – Вип. 78. – С. 122–129. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-78-18 (дата звернення: 25.05.2026).

16. Іщук Ю. А. Міграція та інвестиції як чинники структурної модернізації економіки України / Ю. А. Іщук // Економіка і організація управління. – 2026. – № 1. – С. 71–78. – Режим доступу: https://doi.org/10.31558/2307-2318.2026.1.7 (дата звернення: 25.05.2026).

17. Котенко С. Вплив міграції на конкурентоспроможність регіону та розвиток промисловості / С. Котенко, Г. Швіндіна, І. Геєць // E3S Web of Conferences. – 2021. – Vol. 307. – Art. 2003. – Access mode: https://doi.org/10.1051/e3sconf/202130702003 (Access mode: 25.05.2026).

18. Кудлай В. Міграційна політика України в контексті повоєнного відновлення / В. Кудлай, Д. Морозюк // Via Economica. – 2025. – Вип. 11. – С. 107–114. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2786-8559/2025-11-15 (дата звернення: 25.05.2026).

19. Купіна Л. Реміграція та реінтеграція трудових ресурсів як виклик для інституційного механізму держави в період повоєнного відновлення України / Л. Купіна // Наука і техніка сьогодні. – 2024. – № 6 (34). – С. 143–155. – Режим доступу: https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-6(34)-143-155 (дата звернення: 25.05.2026).

20. Лупак Р. Модель розвитку ринку міграційного капіталу: теоретико-концептуальний підхід / Р. Лупак, О. Мульська, В. Я. Мульський // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. – 2024. – Вип. 75. – С. 20–26. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-75-

03 (дата звернення: 25.05.2026).

21. Мельник Т. Ю. Роль державного регулювання у формуванні сприятливого середовища для сталого розвитку підприємництва в Україні / Т. Ю. Мельник // Інвестиції: практика та досвід. – 2025. – № 4. – С. 77–85. – Режим доступу: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.4.77 (дата звернення: 25.05.2026).

22. Мерзлюк Л. В. Механізми стимулювання публічно-громадських партнерств у сфері відновлення інфраструктури: досвід та перспективи в Україні / Л. В. Мерзлюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2024. – № 3. – С. 197–201. – Режим доступу: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.3.197 (дата звернення: 25.05.2026).

23. Миколаївна К. Н. Механізми стимулювання іноземного інвестування в Україні в контексті європейської інтеграції / К. Н. Миколаївна, Д. О. Васильович // Zenodo (CERN European Organization for Nuclear Research). – 2026. – Режим доступу: https://doi.org/10.5281/zenodo.18929754 (дата звернення: 25.05.2026).

24. Миколаївна К. Н. Механізми стимулювання іноземного інвестування в Україні в контексті європейської інтеграції / К. Н. Миколаївна, Д. О. Васильович // Zenodo (CERN European Organization for Nuclear Research). – 2026. – Режим доступу: https://doi.org/10.5281/zenodo.18929755 (дата звернення: 25.05.2026).

25. Мульська О. Інституціональне забезпечення державної політики управління міграційними процесами в Україні / О. Мульська // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки. – 2021. – № 153 (6). – С. 30–40. – Режим доступу: https://doi.org/10.30857/2413-0117.2020.6.4 (дата звернення: 25.05.2026).

26. Мульська О. Механізми забезпечення міграційної безпеки регіонів України / О. Мульська, О.Махонюк, В. Я. Мульський // Моделювання розвитку економічних систем. – 2025. – Вип. 3. – С. 41–49. – Режим доступу: https://doi.org/10.31891/mdes/2025-17-5 (дата звернення: 25.05.2026).

27. Наконечна Н. В. Фінансові інструменти формування підприємницького капіталу вітчизняних трудових мігрантів / Н. В. Наконечна, М. Карапінка // Моделювання розвитку економічних систем. – 2023. – Вип. 3. – С.

66–71. – Режим доступу: https://doi.org/10.31891/mdes/2023-9-9 (дата звернення: 25.05.2026).

28. Науменко В. М. Міжнародні міграційні процеси та їхній вплив на динаміку економічного зростання України в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій / В. М. Науменко // Інституційний репозитарій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. – 2025. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua (дата звернення: 25.05.2026).

29. Ніколаєць К. Зовнішні міграції в умовах російсько-української війни / К. Ніколаєць, Д. Шкуропадська, Т. Ожелевська, І. О. Штундер, V. Khrustalova // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2023. – Т. 2, № 49. – С. 445–456. – Режим доступу: https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4005 (дата звернення: 25.05.2026).

30. Олександрівна А. Д. Вплив міжнародної міграції робочої сили на трансформацію геоекономічного простору Європейського Союзу / А. Д. Олександрівна // Електронний інституційний репозитарій Київського національного університету імені Тараса Шевченка (eKNUTSHIR). – 2025. – Режим доступу: https://ir.library.knu.ua/handle/15071834/6647 (дата звернення: 25.05.2026).

31. Ольшанський О. Державно-приватне партнерство як сучасний інструмент економічної модернізації / О. Ольшанський // Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. – 2025. – Вип. 11. – С. 108–117. – Режим доступу: https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-11-108-117 (дата звернення: 25.05.2026).

32. Панченко В. Г. Міжнародна трудова міграція: історичні закономірності та парадокси впливу на соціально-економічний розвиток країн-одержувачів грошових переказів / В. Г. Панченко, Н. В. Резнікова, В. С. Карп, О. А. Іващенко // Інституційний репозитарій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. – 2024. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua (дата звернення: 25.05.2026).

33. Панченко В. Г. Вплив міжнародної міграції робочої сили на

макроекономічне середовище країн-донорів трудових мігрантів: теоретичні аспекти / В. Г. Панченко, Н. В. Резнікова, В. С. Карп, О. А. Іващенко // Ефективна економіка. – 2024. – № 1. – Режим доступу: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.12 (дата звернення: 25.05.2026).

34. Панченко В. Г. Міжнародна трудова міграція: історичні закономірності та парадокси впливу на соціально-економічний розвиток країн-реципієнтів грошових переказів / В. Г. Панченко, Н. В. Резнікова, В. С. Карп, О. А. Іващенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2024. – № 1. – С. 12–21. – Режим доступу: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.1.12 (дата звернення: 25.05.2026).

35. Петрівський О. Повоєнна міграційна політика України / О. Петрівський // Економіка та суспільство. – 2025. – Вип. 82. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-165 (дата звернення: 25.05.2026).

36. Пилипенко В. Макроекономічні наслідки міжнародної міграції в умовах глобалізації світової економіки / В. Пилипенко, Н. Пилипенко // Економіка та суспільство. – 2024. – Вип. 61. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-52 (дата звернення: 25.05.2026).

37. Риндзак О. Державне регулювання грошових переказів вітчизняних мігрантів з-за кордону / О. Риндзак // Економіка України. – 2021. – № 64. – С. 87–98. – Режим доступу: https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.03.087 (дата звернення: 25.05.2026).

38. Самандаров С. В. Міграційні процеси в контексті глобалізації світової економіки: форми, наслідки та регулювання / С. В. Самандаров // Інституційний репозитарій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. – 2025. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua (дата звернення: 25.05.2026).

39. Терещук М. А. Вплив міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники країн Східної Європи / М. А. Терещук // Електронний інституційний репозитарій Київського національного університету імені Тараса Шевченка (eKNUTSHIR). – 2025. – Режим доступу: https://ir.library.knu.ua/handle/15071834/7551 (дата звернення: 25.05.2026).

40. Томашук І. Міграційні процеси у контексті глобалізації світової

економіки / І. Томашук, Л. Болтовська // Економіка та суспільство. – 2022. – Вип. 40. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-50 (дата звернення: 25.05.2026).

41. Трещов М. Фінансове забезпечення відновлення та реконструкції України у повоєнний період / М. Трещов // Науковий вісник. Державне управління. – 2023. – С. 19–40. – Режим доступу: https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-19-40 (дата звернення: 25.05.2026).

42. Цевух Ю. Значення грошових переказів мігрантів для економік Молдови, Румунії, Польщі та України / Ю. Цевух, О. Страшкова // Сталий розвиток економіки. – 2026. – С. 824–829. – Режим доступу: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-114 (дата звернення: 25.05.2026).

43. Циватий В. Міграційна політика України та українська трудова міграція в XXI столітті: інституціональний і стратегічний дискурси в контексті поширення пандемії COVID-19 / В. Циватий, М. Марцинюк // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2021. – Вип. 18. – Режим доступу: https://doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.231978 (дата звернення: 25.05.2026).

44. Червінська Л. Вимушена міграція в умовах війни: виклики, фінансово-економічні ризики, напрями розв’язання проблем / Л. Червінська, І. Каліна, Т. Червінська, Ю. Сафонов, А. Ліщенко, Н. Шуляр // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2024. – Т. 2, № 55. – С. 531–545. – Режим доступу: https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4331 (дата звернення: 25.05.2026).

45. Черняк Є. О. Особливості регулювання міжнародної трудової міграції в умовах глобальних викликів / Є. О. Черняк, І. І. Осташевський, І. І. Кулинич, Д. Авраменко // Ефективна економіка. – 2024. – № 3. – Режим доступу: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.61 (дата звернення: 25.05.2026).

46. Шаповалов М. Концептуальні засади післявоєнного відновлення економіки України / М. Шаповалов // Молодий вчений. – 2023. – С. 99–104. – Режим доступу: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-20 (дата звернення: 25.05.2026).

47. Шепель О. С. Трудовий міграційний ресурс як фактор економічного зростання і реалізатор економічного інтересу: міжнародні механізми управління потоками робочої сили / О. С. Шепель, Н. В. Резнікова, О. Булатова, В. А. Крикун, Г. О. Гридасова // Інвестиції: практика та досвід. – 2025. – № 15. – С. 47–56. – Режим доступу: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.15.47 (дата звернення: 25.05.2026).

48. Benea-Popuşoi E. Remittance trap: comparative approach of the Republic of Moldova and other ex-socialist countries / E. Benea-Popuşoi, P. Arivonici // Eastern European Journal for Regional Studies. - 2021. - Vol. 7, No. 2. – P. 59–76. – Access mode: https://doi.org/10.53486/2537-6179.7-2.04 (Access mode: 25.05.2026).

49. Bettin G. The intertwined role of social and financial remittances in new firms' creation / G. Bettin, C. Massidda, R. Piras // Journal of International Management. - 2023. - Vol. 30, No. 1. – Art. 101110. – Access mode: https://doi.org/10.1016/j.intman.2023.101110 (Access mode: 25.05.2026).

50. Bilyanivskyi R. P. Investment Potential of the Ukrainian Economy in the Post-War Period / R. P. Bilyanivskyi, Z. Harbar // Business Inform. – 2025. – No. 7 (569). – P. 162–173. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-7-162-173 (Access mode: 25.05.2026).

51. Blikhar V. A scenario-based approach to the legal regulation of migration policy: shaping a security environment in Ukraine during wartime / V. Blikhar, H. Lukianova, V. Hobela, O. Zaiats, N. Pavliuk // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2025. – Vol. 4, No. 63. – P. 569–581. – Access mode: https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4897 (Access mode: 05/25/2026).

52. Bogush L. Strategy for regulating cross-border migration of the labor force of Ukraine as a component of resilience policy / L. Bogush // Economy and society. – 2024. – Issue. 69. – Access mode: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-110 (Access mode: 25.05.2026).

53. Bogush L. Cross-border labor migration: factors, approaches to regulation in Ukraine / L. Bogush // Tavria Scientific Bulletin. Series: Economics. – 2025. – Issue 22. – P. 11–21. – Access mode: https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.22.1 (Access

mode: 25.05.2026).

54. Bondar T. External migration of Ukrainians before and after full-scale aggression (comparative analysis) / T. Bondar, O. A. Haniukov // Ukrainian society. – 2023. – Issue 84 (1). – P. 32–53. – Access mode: https://doi.org/10.15407/socium2023.01.032 (Access mode: 25.05.2026).

55. Diahileva O. V. Labor Immigration as a Tool for Stimulating the Economic Development of Ukraine in the Post-War Period / O. V. Diahileva, N. V. Korovina // Business Inform. – 2023. – No. 11 (550). – P. 55–61. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-55-61 (Access mode: 25.05.2026).

56. Dumanska I. Impact of Human Capital Losses in IT Entrepreneurship on the Post-war Recovery of Ukraine's Economy / I. Dumanska // Innovation and Sustainability. – 2024. – No. 4. – Pp. 1–8.

57. Dumanska I. Methodology of Foresight-analysis in Forecasting the Development of International Trade / I. Dumanska // Baltic Journal of Economic Studies. - 2021. - Vol. 7, No. 3. – Pp. 109–117. – Access mode: http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/1192/1231 (Access mode: 25.05.2026).

58. Dumanska I. Quality Assessment of Business Strategy in International Trade: Indicators and Parameters / I. Dumanska // Baltic Journal of Economic Studies. - 2021. - Vol. 7, No. 2. – Pp. 57–64. – Access mode: http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/10975 (Access mode: 25.05.2026).

59. Dzenis O. International labor migration in modern conditions and its impact on the migration policy of the state / O. Dzenis, N. Sharko // Economy and Society. – 2022. – Issue 37. – Access mode: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-20 (Access mode: 25.05.2026).

60. Heyets V. Priority in the program of post-war revival of the economy of Ukraine / V. Heyets // International Economic Policy. – 2024. – No. 41. – P. 8–20. – Access mode: https://doi.org/10.33111/iep.2024.41.01 (Access mode: 25.05.2026).

61. Ilyash O. Forecasting Changes in the Resource Potential of Ukraine's Socioeconomic Recovery / O. Ilyash, O. Shevchuk, N. V. Roshchyna, I. S. Lazarenko,

R. Kolishenko // Problems of Economy. – 2025. – No. 2 (64). – P. 50–59. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-2-50-59 (Access mode: 25.05.2026).

62. Irodenko R. Investment climate in Ukraine during a full-scale war: the dichotomy of risks and institutional support mechanisms / R. Irodenko // European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations. – 2025. – Issue 4 (18). – P. 387–396. – Access mode: https://doi.org/10.32750/2025-0432 (Access mode: 25.05.2026).

63. Keho Y. Impact of remittances on domestic investment in West African countries: the mediating role of financial development / Y. Keho // SN Business & Economics. – 2024. – Vol. 4, No. 2. – Access mode: https://doi.org/10.1007/s43546-023-00621-2 (Access mode: 25.05.2026).

64. Kostiennikov D. Strategic directions of development of state policy of immigration of qualified labor resources to Ukraine: current state and trends / D. Kostiennikov // Aspects of public administration. – 2021. – Vol. 9, No. 6. – P. 19–25. – Access mode: https://doi.org/10.15421/152165 (Access mode: 25.05.2026)

65. Kudrjashov V. Infrastructure financing in the course of overcoming wartime consequences / V. Kudrjashov // Finance of Ukraine. – 2022. – No. 4. – P. 46–66. – Access mode: https://doi.org/10.33763/finukr2022.04.046 (Access mode: 25.05.2026).

66. Kyzym M. O. Financial Provision for the Development of Critical Infrastructure in the Context of Post-War Reconstruction of Ukraine’s Economy / M. O. Kyzym, V. Ye. Khaustova, N. Trushkina // Business Inform. – 2023. – No. 8 (547). – P. 263–274. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-263-274 (Access mode: 05/25/2026).

67. Ledeneva V. Yu. The Impact of ‘Migration Potential’ on the Economic and Demographic Development of Donor and Recipient Countries / V. Yu. Ledeneva, A. Kh. Rakhmonov // MGIMO Review of International Relations. - 2024. - Vol. 16, No. 6. – P. 250–269. – Access mode: https://doi.org/10.24833/2071-8160-2023-6-93-250-269 (Access mode: 05/25/2026).

68. Makedon V. Assessment of processes and macroeconomic consequences of

international labor migration in the context of the global economy / V. Makedon // Economy and Society. – 2022. – Issue 35. – Access mode: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-6 (Access mode: 25.05.2026).

69. Malynovska Y. Transformation of the system of external investment of enterprises in periods of crisis challenges and recovery / Y. Malynovska, T. O. Martyniuk, R. Machula, I. V. Zayets // European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations. – 2025. – Issue 3 (17). – P. 639–649. – Access mode: https://doi.org/10.32750/2025-0356 (Access mode: 25.05.2026).

70. Malynovska O. Migration and coronacrisis: consequences, prospects, directions of response / O. Malynovska // Strategic Panorama. – 2021. – P. 71–79. – Access mode: https://doi.org/10.53679/2616-9460.1-2.2021.05 (Access mode: 25.05.2026).

71. Malynovska O. The migration of the population of Ukraine due to a foreign invasion / O. Malynovska // Strategic Panorama. – 2023. – No. 2. – P. 55–67. – Access mode: https://doi.org/10.53679/2616-9460.2.2022.05 (Access mode: 25.05.2026).

72. Matrunchyk D. M. Innovative Transformation of the Post-War Economy of Ukraine: The Determination of Goal Setting and Regional Peculiarities / D. M. Matrunchyk // Problems of Economy. – 2022. – No. 4 (54). – P. 102–110. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-4-102-110 (Access mode: 25.05.2026).

73. Mazaraki A. Global migration processes in the conditions of the COVID-19 pandemic / A. Mazaraki, M. Tetiana, L. Oksana // Foreign trade: economics, finance, law. – 2021. – Issue 118 (5). – P. 4–32. – Access mode: https://doi.org/10.31617/zt.knute.2021(118)01 (Access mode: 05/25/2026).

74. Mbulawa S. Dynamics of remittances: Financial development nexus in Sub Saharan Africa (SSA) / S. Mbulawa, S. Chingoiro, R.P. Machera // International Journal of Research in Business and Social Science. - 2022. - Vol. 11, No. 4. – P. 171–182. - Access mode: https://doi.org/10.20525/ijrbs.v11i4.1757 (Access mode: 05/25/2026).

75. Mohamad N. Honeying remittances for entrepreneurship development in developing countries: opportunities and challenges / N. M. Mohamad, N. F. M. Zawawi, N. I. Mohamad, M. H. Sidik, M. A. A. Rahman // International Journal of

Entrepreneurship and Management Practices. - 2025. - Vol. 8, No. 29. – P. 74–84. – Access mode: https://doi.org/10.35631/ijemp.829006 (Access mode: 25.05.2026).

76. Mulska O. Migration risks and threats to stable development of the national economy as strategic objects of regulatory policy / O. Mulska // Economic analysis. – 2021. – P. 34–43. – Access mode: https://doi.org/10.35774/econa2021.02.034 (Access mode: 25.05.2026).

77. Panchenko V. Impact of the war on Ukraine's investment climate: risk assessment and prospects for foreign investors / V. Panchenko // Economics Management Innovations. – 2024. – No. 1 (34). – P. 7–21. – Access mode: https://doi.org/10.35433/issn2410-3748-2024-1(34)-1 (Access mode: 25.05.2026).

78. Petrushenko Y. Reintegration policy: foreign experience and Ukraine / Y. Petrushenko, N. V. Zemlyak // Economic Synergy. – 2023. – No. 3. – P. 177–191. - Access mode: https://doi.org/10.53920/es-2023-3-13 (Access mode: 25.05.2026).

79. Piras R. Remittances, economic complexity, and new firms' creation: empirical evidence from a large sample of countries / R. Piras // Economic Change and Restructuring. - 2023. - Vol. 56, No. 4. – P. 2557–2600. – Access mode: https://doi.org/10.1007/s10644-023-09525-5 (Access mode: 05/25/2026).

80. Qutb R. Migrants' remittances and economic growth in Egypt: an empirical analysis from 1980 to 2017 / R. Qutb // Review of Economics and Political Science. - 2021. - Vol. 7, No. 3. – P. 154–176. – Access mode: https://doi.org/10.1108/reps-10-2018-0011 (Access mode: 25.05.2026).

81. Savchenko M. An Empirical Analysis of Remittances of Labor Migrants to Ukraine: The Main Trends and Economic Consequences / M. Savchenko, Y. A. Ishchuk, K. V. Barchuk // Business Inform. – 2024. – No. 4 (555). – P. 18–25. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-18-25 (Access mode: 25.05.2026).

82. Skrypnyk N. Features of regulation of international migration of human resources in the conditions of geo-economic transformations / N. Skrypnyk, R. Pantiushkova // Market Infrastructure. – 2025. – Issue. 83. – Access mode: https://doi.org/10.32782/infrastruct83-14 (Access mode: 25.05.2026).

83. Tsymbaliuk M. Economic and legal regulation of international migration:

financial and economic cooperation of countries under military factors / M. Tsymbaliuk, M. Blihar, M. Sirant, M. Vinichuk, N. Stetsyuk // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2023. – Vol. 6, No. 53. – P. 552–559. – Access mode: https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4246 (Access mode: 25.05.2026).

84. Varlamova N. V. Diasporas and States of origin: the positive experience of interaction / N. V. Varlamova, T. A. Vasilieva, E. A. Sorokina, E. Talapina, V. I. Chekharina // RUDN Journal of Law. - 2022. - Vol. 26, No. 2. – P. 267–296. – Access mode: https://doi.org/10.22363/2313-2337-2022-26-2-267-296 (Access mode: 25.05.2026).

85. Vasyltsiv T. Social and economic development of Ukraine: Modeling the migration factor impact / T. Vasyltsiv, O. Mulska, O. B. Osinska, O. Makhonyuk // Economics and Business Review. - 2022. - Vol. 3. – P. 27–58. – Access mode: https://doi.org/10.18559/ebr.2022.3.3 (Access mode: 25.05.2026).

86. Vinnytskyi Y. N. Innovative Financing Mechanisms for Humanitarian De-mining in Ukraine: Challenges, Opportunities, and Prospects / Y. N. Vinnytskyi // Business Inform. – 2025. – No. 3 (566). – P. 137–143. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-3-137-143 (Access mode: 25.05.2026).

87. Yurko I. V. The Current State of Households and Their Investment Importance in the Post-War Recovery of Ukraine’s Economy / I. V. Yurko, D. O. Riabtsev // Business Inform. – 2023. – No. 10 (549). – P. 117–124. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-10-117-124 (Access mode: 25.05.2026).

88. Zakrevskyi Y. B. Planning in the Organizational and Economic Mechanism of Ukraine’s Recovery / Y. B. Zakrevskyi // Business Inform. – 2025. – No. 3 (566). – P. 83–88. – Access mode: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-3-83-88 (Access mode: 25.05.2026).

89. Zatonatskiy D. Institutional support for investing in critical infrastructure objects in Ukraine / D. Zatonatskiy, M. Lavrentiev // Collection of Papers New Economy. - 2023. - Vol. 1. – P. 149–163. – Access mode: https://doi.org/10.61432/cpne0101149z (Access mode: 25.05.2026).

ДОДАТКИ

Додаток А

Рисунок А.1 - Механізм державної політики зміцнення міграційної безпеки регіонів України в умовах війни [1-89]